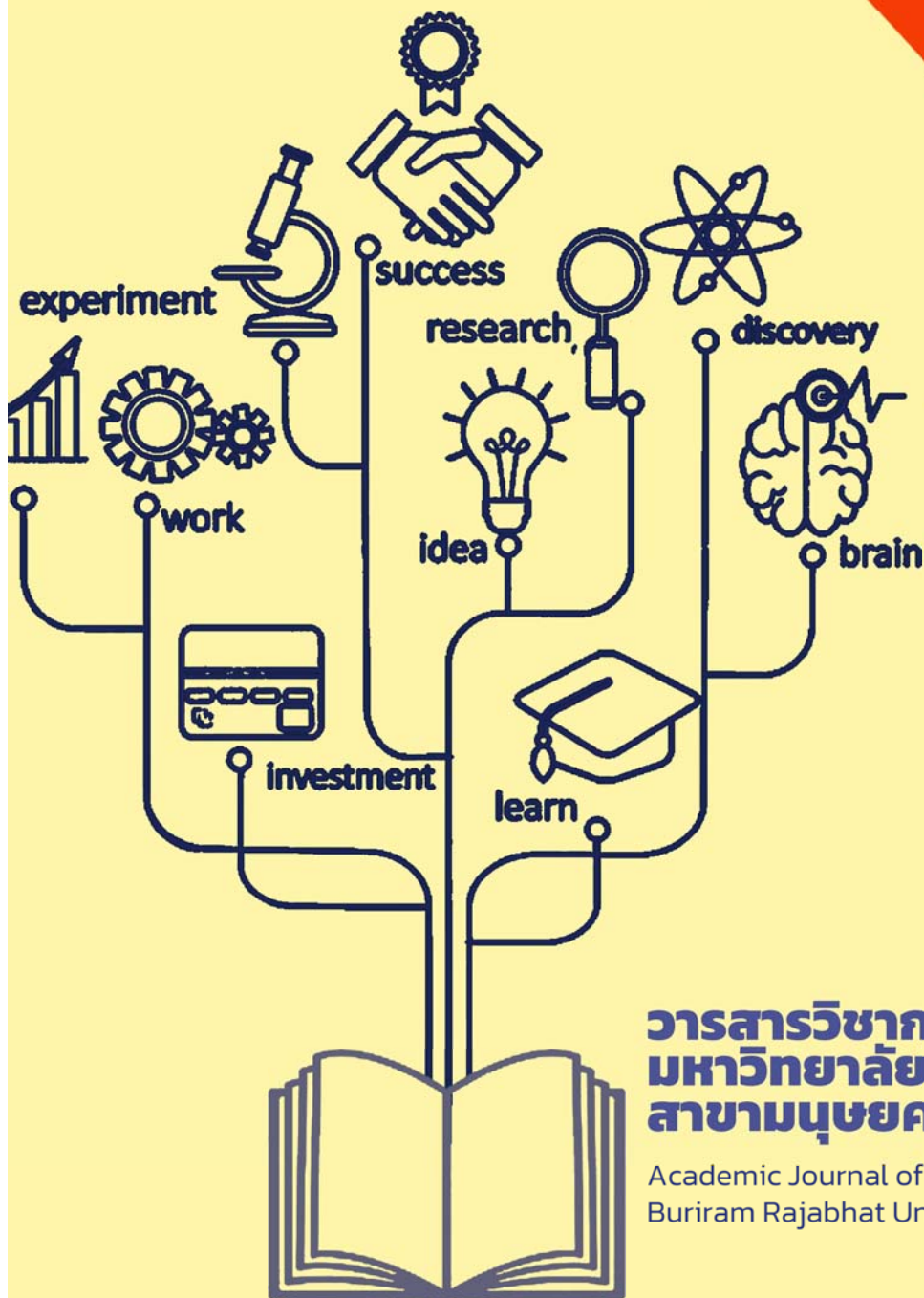

**วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**

Academic Journal of Humanities and Social Sciences
Buriram Rajabhat University

ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2567 ISSN 2697 - 5661 (Print) ISSN 2697 - 4894 (Online)

Vol. 16 No. 2 July - December 2024
<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/brujs>

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Academic Journal of Humanities and Social Sciences

Buriram Rajabhat University

ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2567

Vol. 16 No. 2 July - December 2024

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ได้ดำเนินการตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการและบทความวิจัยที่เป็นประโยชน์ทางด้านวิชาการ เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้ทางวิชาการและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและหลากหลายองค์ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยในฉบับปีที่ 16 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม-ธันวาคม 2567 นี้

เปิดโอกาสให้นักวิจัยและนักวิชาการได้นำเสนอบทความอันเป็นผลมาจากการวิจัยและบทความวิชาการ ในกรอบวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ประยุกต์ ซึ่งทุกบทความ จะผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในด้านนั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 3 ท่านและกระบวนการส่งบทความ การพิจารณาบทความ เป็นไปตามขั้นตอนตามเกณฑ์ที่กำหนดท้ายเล่มกองบรรณาธิการเปิดรับบทความ ในฉบับนี้มีบทความที่น่าสนใจรวม 4 บทความ ดังนี้ 1) การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการโค้ช สำหรับนักศึกษา ที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ 2) การพัฒนาและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าหมักโคลนบารายพันปี เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันเชิงพาณิชย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ 3) การพัฒนาการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติสำหรับผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยตง จังหวัดนครศรีธรรมราช 4) การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิค 5W1H: กรณีศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ท่านผู้อ่านที่สนใจสามารถศึกษารายละเอียดได้ในฉบับเต็ม

กองบรรณาธิการ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความจากวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน หากผู้วิจัยท่านใดมีความสนใจที่จะตีพิมพ์หรือมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อวารสาร สามารถส่งมาได้ที่ Website: <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/bruj> หรือหมายเลขโทรศัพท์ 044-611221 ต่อ 8601 ทางกองบรรณาธิการจะนำไปดำเนินการหรือพิจารณาปรับปรุงวารสารให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

บรรณาธิการ

Editorial Notes

The Academic Journal of Humanities and Social Sciences by Buriram Rajabhat University publishes academic articles and research papers contributing to academic advancement. The journal aims to promote modern and diverse humanities and social sciences knowledge. For the 16th year, issue 2 (July–December 2024), the editorial board welcomes researchers and academics to present their findings and articles within the applied humanities and social sciences framework.

All submissions undergo rigorous peer review by at least three experts in the relevant field. The submission and review process follows the criteria outlined at the end of the journal. This issue features four noteworthy articles: 1) Development of Active Learning Management Abilities through the Coaching Process for Pre-service Teachers in the Mathematics Program at Surindra Rajabhat University, 2) Developing and Upgrading the Local Wisdom of Thousand-Year Baray Mud-Dyed Fabrics to Enhance the Commercial Competitiveness of Community Enterprises in Buriram Province, 3) Development of Disaster Response Preparedness Training Curriculum for Parents of Early Childhood in Border Patrol Police Learning Centre, Ban Huay Tong, Nakhon Si Thammarat Province, and 4) Developing English Reading Comprehension Skills Using the 5W1H Technique: A Case Study of Fifth-Grade Students.

Our editorial team sincerely hopes that the articles in this issue will benefit all our readers. If you're interested in publishing with us or have any suggestions for improving our journal, we'd love to hear from you. Please feel free to reach out through our website: <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/bruj> or give us a call at 044-611221 ext. 8601. Your feedback is invaluable to us, and we're always looking for ways to enhance the quality of our journal. Thank you for your continued support and engagement with our publication.

Editor

วารสารวิชาการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์มาลินี จุฑาปะมา

อธิการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บรรณาธิการ

รศ. ดร.สุพัตรา รักการศิลป์

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

กองบรรณาธิการ

รศ. ดร.สุพัตน์ สุกมลสันต์

ผู้เชี่ยวชาญประจำศูนย์ภาษามหาวิทยาลัยแม่โจ้

รศ. ดร.อัญชลี สารรัตน์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รศ.สมนึก ภัททิยธานี

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รศ. ดร.รักชนก แสงภักดีจิต

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รศ. ดร.ยาใจ พงษ์บริบูรณ์

สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รศ. ดร.นารีรัตน์ รักวิจิตรกุล

ข้าราชการบำนาญ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รศ. ดร.บุญชม ศรีสะอาด

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รศ.มัลลวีร์ อุดลวัฒน์ศิริ

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รศ.ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผศ. ดร.สุรียา รักการศิลป์

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผศ.ประคอง กาญจนการุณ

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผศ. ดร.วันทนี นามสวัสดิ์

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ฝ่ายตรวจสอบภาษา

อาจารย์พุทธชาติ ลิ้มศรีเรืองไร

สถาบันภาษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Mr.Michael A. Rickman

นักวิชาการ

ฝ่ายจัดการ

ผศ.สุทิส ไข่งรัมย์

ฝ่ายการเงินและธุรการ

นางจุฑารัตน์ จิตกุล

ฝ่ายศิลปกรรมวารสาร

นายสุพิศ กองชัย

วารสารวิชาการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

ผู้ประเมินอิสระ ตรวจสอบประจำปี

รศ. ดร.ยาใจ พงษ์บริบูรณ์
รศ. ดร.มนสิข สิริธสมบูรณ์
รศ. ดร.รักชนก แสงภักดีจิต
รศ. ดร.สุพัฒน์ สุขมลสันต์
รศ. ดร.กรไชย พรหมอักษร

รศ. ดร.ไพฑูรย์ อินตะขัน
รศ. ดร.ชัยยศ สัมฤทธิ์สกุล
รศ. สมนึก ภัททิยธานี
รศ. มัลลวีร์ อุดลวณศิริ
ผศ. ดร.เดชา ศรีคงเมือง
ผศ. ดร.รังสรรค์ บัวทอง
ผศ. ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน
ผศ. ดร.วราภรณ์ เชิดชู
ผศ. ดร. วิษณุวัฒน์ เหล่าวานิช
ผศ. ดร.พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย
ผศ. ดร.จรงค์ษ์ เลี้ยงพาณิชย์
ผศ. ดร.พิมพ์ชนก สุวรรณธาดา
ผศ. ดร.คมกริช การินทร์
ผศ. นิสิต ภาคบุบผา

ผศ. ชนิดาภา สุขเจริญ
ผศ. ดร.สุภัทธร ทวีจันทร์

สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยนเรศวร
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย
ผู้เชี่ยวชาญประจำศูนย์ภาษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้
คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัย
นครพนม
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ข้าราชการบำนาญ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี
วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

วารสารวิชาการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Peer Review Board

Assoc.Prof. Dr.Yachai Pongboriboon	Research and Development Office, North Eastern
Assoc.Prof. Dr.Monasit Sittisomboon	Pensioner, Naresuan University
Assoc.Prof. Dr.Rakchanok Saengpakdeejit	Faculty of Liberal Arts, Khon Kaen University, Nongkhai Campus
Assoc.Prof. Dr.Supat Sukamolson	Language Center's Expert, Maejo University University
Assoc. Prof. Dr.Kornchai Phornlaphatrachakorn	Faculty of Management Sciences and Information Technology, Nakhonphanom University
Assoc. Prof. Dr. Phaithun Intakhan	Faculty Of Management Sciences, Lampang Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Chaiyot Sumritsakun	Faculty Of Business Administration, Maejo university
Assoc.Prof. Somnuek Patthiyathanee	Pensioner, Faculty of Education, Mahasarakham University
Assoc.Prof. Mallawee Adunwatthanasiri	Pensioner, Khon Kaen University
Asst.Prof. Dr.Decha Srikongmuan	Faculty of Humanities, Naresuan University
Asst.Prof. Dr.Rangsan Buathong	College Of Music, Bansomdejchaopraya Rajabhat University
Asst.Prof. Dr. Songsak Phuseeorn	Faculty of Education, Mahasarakham University
Asst.Prof. Dr.Waraporn cherdchoo	Faculty of Humanities, Naresuan University
Asst.Prof. Dr. Vitchatalum Laovanich	Faculty of Education, Chulalongkorn University
Asst.Prof. Dr. Pansak Polsaram	Pensioner, Chulalongkorn Universitypensioner
Asst.Prof. Dr. Asst. Prof. Chongrak Liangpanit	Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University
Asst.Prof. Dr.Pimchanok Suwannathada	Faculty of Music, Silpakorn University
Asst.Prof. Dr. Khomkrich Karin	College of Music, Mahasarakham University
Asst.Prof. Nisit Pakbubpha	Faculty of Humanities and Social Sciences, Ubon Ratchathani Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

วารสารวิชาการ

Asst.Prof. Chanidapa Sookcharoen
Asst.Prof. Dr.Suphatsorn Thaweechan

Khon Kaen University International College
Faculty of Business Administration and Accounting,
Sisaket Rajabhat University

Contents

สารบัญ

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Academic Journal of Humanities and Social Sciences Buriram Rajabhat University

ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2567

Vol. 16 No. 2 July - December 2024

ISSN 2697 - 5661 (Print) ISSN 2697 - 4894 (Online)

บทความวิจัย

หน้า

1. การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการโค้ช

สำหรับนักศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Development of Active Learning Management Abilities through the
Coaching Process for Pre-service Teachers in the Mathematics Program
at Surindra Rajabhat University

จุรี สุวรรณศรี / จักราวุธ สิทธิพรหมมา

Juree Suwannasri / Chakrawut Sitthipromma

1

2. การพัฒนาและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าหมักโคลนบารายพันปีเพื่อยกระดับ

ความสามารถในการแข่งขันเชิงพาณิชย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดบุรีรัมย์

Developing and Upgrading the Local Wisdom of Thousand-Year Baray
Mud-Dyed Fabrics to Enhance the Commercial Competitiveness of Community
Enterprises in Buriram Province

จิตติพร วรฤทธิ์ / สายฝน อุไร / แก้วมณี อุทัยรัมย์ / กานต์มณี การินทร์

Titiporn Walalit / Sayfon Urai / Kaewmanee Utiram / Kanmanee Karin

15

3. การพัฒนาการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติสำหรับผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย

ศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยตง จังหวัดนครศรีธรรมราช

Development of Disaster Response Preparedness Training Curriculum
for Parents of Early Childhood in Border Patrol Police Learning Centre,
Ban Huay Tong, Nakhon Si Thammarat Province

สุพรรณิการ์ ศรีสุวรรณ

Supunnika Srisuwan

27

Contents

สารบัญ

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Academic Journal of Humanities and Social Sciences Buriram Rajabhat University

ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2567

Vol. 16 No. 2 July - December 2024

ISSN 2697 - 5661 (Print) ISSN 2697 - 4894 (Online)

บทความวิจัย

หน้า

4. การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิค 5W1H:

กรณีศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

Developing English Reading Comprehension Skills Using the 5W1H

Technique: A Case Study of Fifth-Grade Students

นุชรัตน์ สีมาวัน / สิริสุตา ทองเฉลิม

Nutcharat Seemawan / Sirisuda ThongChalerm

39

การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการโค้ช สำหรับนักศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

จรี สุวรรณศรี¹/ จักราวุธ ลิทธิพรมมา²

^{1,2}คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

อีเมล: juree.su@srru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาหลังการได้รับการโค้ช 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากนักศึกษาที่ได้รับการโค้ช และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ได้รับการโค้ช กลุ่มเป้าหมายการวิจัย คือ นักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 จำนวน 10 คน ที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา จำนวน 7 โรงเรียน ห้องเรียนและนักศึกษาที่นักศึกษาได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการสอนจำนวน 10 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 225 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาที่ผู้วิจัยได้รับมอบหมายเป็นอาจารย์นิเทศก์ เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แผนการสอนที่ออกแบบที่ออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ Wilcoxon Signed Rank Test

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาหลังการได้รับการโค้ชโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี 2) นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากนักศึกษาที่ได้รับการโค้ชมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีร้อยละความก้าวหน้าอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ และ 3) นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากต่อการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ได้รับการโค้ช

คำสำคัญ

การโค้ช, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, การพัฒนาวิชาชีพครู

Received:	21/10/2567
Revised:	13/11/2567
Accepted:	29/11/2567

Development of Active Learning Management Abilities through the Coaching Process for Pre-service Teachers in the Mathematics Program at Surindra Rajabhat University

Juree Suwannasri¹/ Chakrawut Sitthipromma²

^{1,2}Faculty of Science and Technology, Surindra Rajabhat University

E-mail: juree.su@sru.ac.th

Abstract

This research aimed to: 1) investigate the ability of pre-service teachers to implement active learning after receiving coaching, 2) compare the learning achievement of students before and after being taught using active learning approaches by coached pre-service teachers, and 3) examine students' satisfaction with the teaching practices of coached pre-service teachers during their teaching practicum. The target group for this research consists of 10 fourth-year students majoring in mathematics, who are currently engaged in teaching practicum at seven different schools. The classrooms and students assigned to these student teachers include 10 classrooms with a total of 225 students. These student teachers are under the supervision of the researcher, who serves as their academic supervisor. The research instruments included an active learning competency assessment form, Lesson plans designed to provide active learning management, a learning achievement test, and a student satisfaction questionnaire. Data analysis employed descriptive statistics such as mean, percentage, and standard deviation and the Wilcoxon Signed Rank Test.

The findings revealed that: 1) the overall ability of pre-service teachers to implement active learning after receiving coaching was at a good level, 2) students taught using active learning approaches by coached pre-service teachers demonstrated higher learning achievement in the post-test compared to the pre-test, the percentage of progress was at a satisfactory level. and 3) students expressed a high level of satisfaction with the teaching practices of coached pre-service teachers during their practicum.

Keywords

Coaching, Active Learning, Teacher Professional development

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ได้รับความสนใจอย่างมากในวงการศึกษา เนื่องจากเป็นแนวทางการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์และการลงมือปฏิบัติ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและลึกซึ้งยิ่งขึ้น การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ โดยมีครู เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) สร้างแรงบันดาลใจ ให้คำปรึกษา ดูแล แนะนำ ทำหน้าที่เป็นโค้ชและพี่เลี้ยง (Coach & Mentor) แสวงหาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ มีความเข้าใจในตนเอง ใช้สติปัญญา คิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ผลงาน นวัตกรรมที่บ่งบอกถึงการมีสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 มีทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะวิชาชีพ บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ตามระดับช่วงวัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

นักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นครูในอนาคต การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้นักศึกษาได้นำความรู้ทางทฤษฎีที่ได้รับจากการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยไปใช้ในสถานการณ์จริงในโรงเรียน การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาช่วยพัฒนาทักษะด้านการสอน การจัดการชั้นเรียน และการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยมีครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ทำหน้าที่ให้คำแนะนำและสนับสนุน เพื่อให้ นักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาสามารถปรับปรุงการสอนและเติบโตในวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Hudson, 2013) แนวทางในการพัฒนานักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาสามารถแบ่งออกได้หลายด้าน เช่น การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการมีส่วนร่วมของนักเรียน สามารถช่วยให้นักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาพัฒนาการจัดการชั้นเรียนและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (Prince, 2004) การพัฒนานักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่มีหลายมิติ โดยมีครูสนับสนุนจากครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศเป็นหัวใจสำคัญ การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาช่วยให้นักศึกษาได้นำความรู้ทางทฤษฎีไปใช้ในสถานการณ์จริง และพัฒนาทักษะในการจัดการเรียนรู้ การสะท้อนตนเองเป็นกระบวนการที่ช่วยในการเรียนรู้จากประสบการณ์ การพัฒนานักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาต้องอาศัยการสนับสนุนจากหลายส่วน เพื่อให้ นักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ ทฤษฎีการเรียนรู้และการฝึกฝนผ่านประสบการณ์ตรงเพื่อให้สามารถเติบโตเป็นครูที่มีคุณภาพและสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง

กระบวนการโค้ชเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนานักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา เพราะเป็นการให้คำปรึกษา และคำแนะนำที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะการสอน การจัดการชั้นเรียน และการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน โดยโค้ชทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา (Mentor) และผู้สนับสนุนในการฝึกฝนการสอนของนักศึกษา ซึ่งส่งผลต่อความมั่นใจและทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู (Knight, 2007) การเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ตรงและการสะท้อนตนเอง (Reflective Practice) โค้ชช่วยให้นักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาสะท้อนการเรียนรู้จากประสบการณ์การสอนจริง และนำไปสู่การปรับปรุงการสอนในครั้งต่อไป การโค้ชในบริบทของการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษามักจะประกอบไปด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การตั้งเป้าหมาย (Goal Setting) โค้ชและนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาทักษะการสอนและการจัดการชั้นเรียนที่ชัดเจน เช่น การพัฒนาการออกแบบแผนการสอนหรือการปรับปรุงการจัดการห้องเรียน 2) การสังเกตและการให้ข้อเสนอแนะ (Observation and Feedback) โค้ชจะทำการสังเกตการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในชั้นเรียน จากนั้นจะให้ข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการสอน และชี้แนะวิธีการที่สามารถนำไปใช้ปรับปรุงได้ 3) การสะท้อนตนเอง (Reflection) นักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษามีโอกาสที่จะสะท้อนถึงประสบการณ์การสอนของตนเอง ผ่านการสนทนากับโค้ชและการจดบันทึกสะท้อนตนเอง เพื่อให้สามารถระบุจุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุง 4) การติดตามผล (Follow-up) โค้ชและนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาจะร่วมกันประเมินความก้าวหน้าและวางแผนการพัฒนาเพิ่มเติม

เพื่อให้แน่ใจว่านักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาได้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Costa & Garmston, 2002) นักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ได้รับการโค้ชมีแนวโน้มที่จะพัฒนาทักษะการสื่อสารกับนักเรียน การจัดทำแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้กระบวนการโค้ชยังช่วยให้นักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาสามารถปรับตัวกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงของผู้เรียนได้ดีขึ้น การโค้ชนักศึกษปฏิบัติการสอนในสถานศึกษายังมีความท้าทายหลายประการ เช่น ความแตกต่างระหว่างโค้ชและนักศึกษปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในด้านความคาดหวังความสามารถในการสื่อสารของโค้ช และการสร้างความสัมพันธ์ที่ไว้วางใจกัน (Jones, R. J., Woods, S. A., & Guillaume, Y. R. F., 2009) นอกจากนี้ การโค้ชต้องการเวลาที่จะเพียงพอในการให้คำแนะนำและติดตามผล ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคหากโค้ชมีภาระงานมากหรือไม่สามารถสละเวลามาดูแลนักศึกษปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาได้อย่างเต็มที่ การพัฒนานักศึกษปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาผ่านกระบวนการโค้ชเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการสอนและการจัดการชั้นเรียน โค้ชทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนและให้คำแนะนำที่สร้างสรรค์ เพื่อให้นักศึกษปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาสามารถเติบโตและปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมของชั้นเรียนได้ดีขึ้น ทั้งนี้ความสำเร็จของกระบวนการโค้ชขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพ ความไว้วางใจระหว่างโค้ชและนักศึกษา และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์ แสดงให้เห็นว่าการโค้ชมีบทบาทสำคัญในการพัฒนานักศึกษปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาและมีความสามารถในการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นสำหรับการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการโค้ช สำหรับนักศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์เพื่อให้นักศึกษามีทักษะที่เพียงพอในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากนักศึกษาที่ได้รับการโค้ช
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ได้รับการโค้ช

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายการวิจัย คือ นักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 จำนวน 10 คน ที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา จำนวน 7 โรงเรียน ห้องเรียนและนักเรียนที่นักศึกษาได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการสอนจำนวน 10 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 225 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาที่ผู้วิจัยได้รับมอบหมายเป็นอาจารย์นิเทศก์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและกระบวนการโค้ช กำหนดวัตถุประสงค์ สมมติฐาน และตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการวิจัย
2. ออกแบบเครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน นำเครื่องมือวิจัยไปทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) และปรับปรุงตามผลที่ได้รับ

3. วางแผนการโค้ชโดยการกำหนดกิจกรรมและเป้าหมายที่ชัดเจน โดยอิงจากทักษะและความสามารถที่ต้องการพัฒนา

4. ดำเนินการโค้ชการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษา จะมีการโค้ชทั้งแบบตัวต่อตัวและแบบกลุ่ม โดยสังเกตการสอนจากคลิปวิดีโอและการนิเทศการสอนในชั้นเรียน แล้วสะท้อนผลการสอนและให้คำแนะนำการสอนเพื่อนำไปปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม

5. เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาและนักเรียน

เก็บข้อมูลจากนักศึกษา โดยเก็บข้อมูลความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนได้รับการโค้ชและหลังได้รับการโค้ชครั้งสุดท้าย โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลง

เก็บข้อมูลจากนักเรียน โดยเก็บข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้จากนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา และข้อมูลความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ผ่านการโค้ช โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน

6. วิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษา โดยแปลผลเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลผลความหมายของคะแนนเฉลี่ย (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538) และใช้สถิติ Wilcoxon Signed Rank Test ทดสอบความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนและหลังได้รับการโค้ช วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากนักศึกษาที่ได้รับการโค้ช โดยใช้ร้อยละความก้าวหน้าของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนก่อนเรียน-หลังเรียน เกณฑ์ที่น่าพอใจคือตั้งแต่ร้อยละ 25 ขึ้นไป (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2547) วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ได้รับการโค้ช โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

7. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

1. แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินโดยดำเนินการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา แนวคิด ทฤษฎี วิธีการสร้างแบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สร้างแบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

ผู้วิจัยหาคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ครูผู้สอนคณิตศาสตร์จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 1 คน อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 คน อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา จากผู้เชี่ยวชาญพบว่า ค่าความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับรายการประเมิน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.44 , S.D. = 0.50) ค่าความสอดคล้องรายข้ออยู่ระหว่าง 4.20 – 4.60 แสดงว่า รายการประเมินมีความสอดคล้องระหว่างของเนื้อหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมาก ถึง มากที่สุด และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ นำแบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายแต่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามรายข้อ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม ปรากฏว่า ข้อคำถาม

แต่ละข้อมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.41-0.59 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.87 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาให้เป็นฉบับสมบูรณ์

2. แผนการสอนที่ออกแบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่เข้าร่วมกระบวนการโค้ช เพื่อประเมินการปฏิบัติจริงของนักศึกษา แผนการสอนนี้จะเน้นการจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น การตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ การทำงานกลุ่ม และการแก้ปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้วิจัยจะใช้แผนการสอนนี้เป็นเครื่องมือในการสังเกตการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา การจัดทำแผนการสอนดำเนินการตามกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ผ่านการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study : LS) เป็นการดำเนินงานเพื่อการนิเทศภายในผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยสมาชิกในทีมประกอบด้วยนักศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา (Model Teacher) ครูร่วมเรียนรู้ (Buddy Teacher) ครูพี่เลี้ยง ผู้เชี่ยวชาญ/อาจารย์นิเทศก์ ร่วมกันวางแผนการดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนดังนี้ 1) จัดตั้งทีมการศึกษาชั้นเรียน 2) วางแผนการจัดการเรียนรู้ 3) เปิดชั้นเรียนและสมาชิกร่วมสังเกตการสอน 4) สะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ 5) ปรับปรุงพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้จากการร่วมสะท้อนผล โดยนักศึกษาแต่ละคนจะดำเนินการจัดทำแผนการสอนดำเนินการตามกระบวนการ PLC-LS จำนวน 3 แผน จากการประเมินแผนการสอนของนักศึกษาฝึกปฏิบัติงานสอนในสถานศึกษา โดยการประยุกต์ใช้แบบประเมินแผนการสอนในคู่มือการฝึกปฏิบัติงานสอนของฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ซึ่งเป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แล้วหาค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์การประเมิน (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2547) พบว่า คะแนนเฉลี่ยของแผนการสอนของนักศึกษาในภาพรวมหลังได้รับการ PLC อยู่ในระดับดีเยี่ยม โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.56 คะแนนเฉลี่ยของแผนการสอนของนักศึกษาในภาพรวมก่อนการ PLC อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.14

3. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

การสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นักศึกษาแต่ละคนจะสร้างแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อคำถาม ใช้วัดทักษะและความรู้ของนักเรียนตามเนื้อหาที่นักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาได้สอน

การหาคุณภาพของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นักศึกษานำแบบทดสอบดังกล่าวเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ซึ่งใช้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00 พร้อมทั้งปรับปรุง แบบทดสอบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ชั้นเรียนที่กลุ่มเป้าหมายสอน จำนวน 30 คน และนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบรายข้อ โดยคัดเลือกแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่มีค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.2 ถึง 0.8 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไปให้เหลือเพียง 20 ข้อคำถาม จากจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 25 ข้อคำถาม เพื่อใช้วัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน ซึ่งแบบทดสอบมีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.4 - 0.7 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.29 - 0.40 นำข้อสอบมาปรับปรุงและจัดทำฉบับสมบูรณ์

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

แบบสอบถามจะมีรายการคำถามที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา เช่น ความเข้าใจเนื้อหา ความน่าสนใจและแรงจูงใจในการเรียน การมีส่วนร่วมในการเรียน การสนับสนุนจากครู ความมั่นใจในการเรียนรู้และการแก้ปัญหา บรรยากาศการเรียนรู้ เป็นต้น สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

ผู้วิจัยหาคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ครูผู้สอนคณิตศาสตร์จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 1 คน อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาหลักสูตรและการ

สอน จำนวน 1 คน อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา จากผู้เชี่ยวชาญพบว่า ค่าความสอดคล้องระหว่างของคุณลักษณะกับรายการประเมิน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.68 , S.D. = 0.47) ค่าความสอดคล้องรายข้ออยู่ระหว่าง 4.20 – 4.80 แสดงว่า ทุกรายการประเมินมีความสอดคล้องระหว่างของเนื้อหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมาก ถึง มากที่สุด และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่สอนโดยนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายแต่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามรายข้อ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม ปรากฏว่า ข้อคำถามแต่ละข้อมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.21-0.62 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.82 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาให้เป็นฉบับสมบูรณ์

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาหลังการได้รับการโค้ช

ผู้วิจัยดำเนินการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังการได้รับการโค้ช นักศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 10 คน ผลการประเมิน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาหลังการได้รับการโค้ช

ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	คะแนนเฉลี่ย	SD	การแปลผล
1. สามารถกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจนและสอดคล้องกับเนื้อหาได้	4.13	0.34	ระดับดี
2. สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้	4.07	0.25	ระดับดี
3. สามารถใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.20	0.40	ระดับดี
4. สามารถวางแผนการจัดการชั้นเรียนเพื่อให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุกได้	4.03	0.55	ระดับดี
5. สามารถกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม	4.47	0.50	ระดับดี
6. สามารถใช้คำถามที่กระตุ้นการคิดวิเคราะห์และการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้เรียนได้	3.93	0.57	ระดับดี
7. สามารถปรับกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของนักเรียนได้	4.17	0.64	ระดับดี
8. สามารถสร้างสถานการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของนักเรียนได้	4.23	0.42	ระดับดี
9. สามารถกำหนดวิธีการวัดผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้	4.27	0.44	ระดับดี
10. สามารถใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย	4.10	0.30	ระดับดี
11. สามารถให้คำแนะนำที่สร้างสรรค์และตรงจุดให้กับนักเรียนได้	4.23	0.42	ระดับดี
12. สามารถสะท้อนผลการเรียนรู้และปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้จากผลการประเมิน	4.27	0.44	ระดับดี

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	คะแนนเฉลี่ย	SD	การแปลผล
13. สามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เปิดกว้างและส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนได้	4.60	0.49	ระดับดีเยี่ยม
14. สามารถรับฟังความคิดเห็นและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม	4.27	0.44	ระดับดี
15. สามารถแสดงความเป็นกันเองและสร้างความไว้วางใจระหว่างครูและผู้เรียนได้	4.50	0.50	ระดับดีเยี่ยม
16. สามารถนำความคิดเห็นจากผู้ใต้และเพื่อนร่วมงานมาใช้ในการปรับปรุงการสอนของตนเองได้	4.17	0.37	ระดับดี
17. สามารถแสวงหาแหล่งความรู้ใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้	4.13	0.34	ระดับดี
18. มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นครูที่มีคุณภาพสูงขึ้น	4.40	0.49	ระดับดี
ภาพรวม	4.23	0.48	ระดับดี

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาหลังการได้รับการโค้ชโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี (คะแนนเฉลี่ย = 4.23 , S.D.=0.48) เมื่อพิจารณาข้อพบว่านักศึกษาสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เปิดกว้างและส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (คะแนนเฉลี่ย = 4.60 , S.D.=0.49) รองลงมามีนักศึกษาสามารถแสดงความเป็นกันเองและสร้างความไว้วางใจระหว่างครูและผู้เรียนได้ สามารถกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นครูที่มีคุณภาพสูงขึ้น ตามลำดับ และความสามารถในการใช้คำถามที่กระตุ้นการคิดวิเคราะห์และการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้เรียนได้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (คะแนนเฉลี่ย = 3.93 , S.D.=0.57)

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาก่อนและหลังการได้รับการโค้ช

การประเมินความสามารถ	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	N	Std. Deviation	z	Sig. (2-tailed)
ก่อนได้รับการโค้ช	5.00	3.46	10	0.50	-2.80	.005
หลังได้รับการโค้ช	5.00	4.23	10	0.48		

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบ Wilcoxon Signed Rank Test ระหว่างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาก่อนและหลังการได้รับการโค้ช พบว่า ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาหลังการได้รับการโค้ช สูงกว่าก่อนได้รับการโค้ชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากนักศึกษาที่ได้รับการโค้ช

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากนักศึกษาที่ได้รับการโค้ชแต่ละคน โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีคะแนนเต็ม 20 คะแนน แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย จากนั้นนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์ร้อยละคะแนนความก้าวหน้าและสรุปผล แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากนักศึกษาที่ได้รับการโค้ช

การจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา	N	คะแนนเฉลี่ย ก่อนเรียน	คะแนนเฉลี่ย หลังเรียน	คะแนนความ ก้าวหน้า	ร้อยละความก้าวหน้า
คนที่ 1	21	9.23	14.86	5.63	28.15
คนที่ 2	25	9.52	15.09	5.57	27.85
คนที่ 3	27	8.73	14.97	6.24	31.20
คนที่ 4	26	9.37	15.13	5.76	28.80
คนที่ 5	24	8.93	15.58	6.65	33.25
คนที่ 6	18	8.93	15.71	6.78	33.90
คนที่ 7	23	9.42	15.57	6.15	30.75
คนที่ 8	16	8.79	14.96	6.17	30.85
คนที่ 9	21	8.94	15.15	6.21	31.05
คนที่ 10	24	9.18	15.24	6.06	30.30
รวม	225	9.10	15.23	6.12	30.61

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากนักศึกษาที่ได้รับการโค้ช พบว่าคะแนนก่อนเรียนโดยรวมนักเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 9.10 คิดเป็นร้อยละ 45.50 และคะแนนหลังเรียนโดยรวมนักเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 15.23 คิดเป็นร้อยละ 76.15 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนมีร้อยละความก้าวหน้า 30.61 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ได้รับการโค้ช

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ได้รับการโค้ชหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จสิ้น นักศึกษาแต่ละคนได้รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ความพึงพอใจ แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้จากนักศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ได้รับการโค้ชรายบุคคล

การจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
คนที่ 1	4.21	0.78	มาก
คนที่ 2	4.30	0.80	มาก
คนที่ 3	4.42	0.83	มาก
คนที่ 4	4.24	0.79	มาก
คนที่ 5	4.34	0.81	มาก
คนที่ 6	4.33	0.82	มาก
คนที่ 7	4.27	0.80	มาก
คนที่ 8	4.40	0.82	มาก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

การจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
คนที่ 9	4.27	0.80	มาก
คนที่ 10	4.42	0.82	มาก
โดยรวม	4.32	0.80	มาก

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้จากนักศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ได้รับการโค้ช พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.32 , S.D.=0.80) เมื่อพิจารณาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้จากนักศึกษารายบุคคล พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ได้รับการโค้ชแต่ละคนอยู่ในระดับมาก

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาหลังการได้รับการโค้ชโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายข้อพบว่านักศึกษาสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เปิดกว้างและส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมานักศึกษาสามารถแสดงความเป็นกันเองและสร้างความไว้วางใจระหว่างครูและนักเรียนได้ สามารถกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นครูที่มีคุณภาพสูงขึ้น ตามลำดับ และความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาหลังการได้รับการโค้ช สูงกว่าก่อนได้รับการโค้ชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากนักศึกษาที่ได้รับการโค้ช พบว่าคะแนนก่อนเรียนโดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.10 คิดเป็นร้อยละ 45.50 และคะแนนหลังเรียนโดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.23 คิดเป็นร้อยละ 76.15 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนมีร้อยละความก้าวหน้า 30.61 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ
3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ได้รับการโค้ชอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.32 , S.D.=0.80)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่านักศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ได้รับการโค้ชมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสูงขึ้น ดังนี้

1. ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาหลังการได้รับการโค้ชโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี และความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาหลังการได้รับการโค้ชสูงกว่าก่อนได้รับการโค้ชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจาก การโค้ชการฝึกทักษะให้กับผู้เรียนโดยเน้นให้ใช้วิธีการเรียนรู้ ของตนเองเป็นลักษณะของการเรียนรู้ส่วนบุคคล การโค้ชเน้นชี้แนะผู้เรียนให้พัฒนาตนเองด้วยวิธีการที่สอดคล้องกับธรรมชาติและระดับความสามารถของผู้เรียน พัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้อง เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2562) การโค้ชเพื่อการรู้คิด มุ่งเน้นการฝึก (training) หรือ กระบวนการพัฒนาผู้เรียนแต่ละคน (individual) ให้มีความรู้ ความสามารถ การคิด และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งแตกต่างจากการปฏิบัติแบบดั้งเดิมที่ผู้สอนเป็นผู้ทำหน้าที่จัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนทั้งชั้นเรียน ด้วยวิธีการเดียวกันภายในระยะเวลาที่เท่ากัน (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2562) สอดคล้องกับ สุธาสิณี แม้นญาติ (2565) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบโค้ชสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนคร

ขอนแก่น พบว่าหลังการใช้รูปแบบโค้ชสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ครูมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และสอดคล้องกับจิตตณรงค์ เอี่ยมสำอางค์ (2560). ทำการวิจัยเรื่อง ผลการโค้ชเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิธีของครูพณิชยกรรม ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูผู้ได้รับการโค้ชมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิธีภาพรวมมีพัฒนาการสูงขึ้นระหว่างการปฏิบัติการโค้ชครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 มีระดับความสามารถอยู่ระหว่างสูงถึงสูงมาก 2) ครูมีความรู้ความเข้าใจในการเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับองค์ความรู้ในรายวิชาที่สอน ตลอดจนเลือกวิธีสอนที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและแนวทางพัฒนาทักษะที่สำคัญในยุคศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยเน้นกระบวนการโค้ชที่ใช้แนวคิดผู้เรียนเป็นสำคัญมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและการโค้ชเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ที่มุ่งพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู (วัชรมา เล่าเรียนดี, 2556)

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากนักศึกษาที่ได้รับการโค้ชหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีร้อยละความก้าวหน้าอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ ซึ่งให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่นักศึกษาปฏิบัติสามารถส่งผลกระทบต่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีรากฐานมาจากแนวคิดทางการศึกษาที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากข้อมูลที่ได้รับมาใหม่ด้วยการนำไปประกอบกับประสบการณ์เดิม นอกจากนี้ยังมีมิติด้านกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง 2 มิติ ได้แก่ กิจกรรมด้านการรู้คิด และกิจกรรมด้านพฤติกรรม การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) สร้างแรงบันดาลใจ ให้คำปรึกษา ดูแล และแนะนำทำหน้าที่เป็นโค้ชและพี่เลี้ยง (Coach & Mentor) แสวงหาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย (Meaningful learning) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ มีความเข้าใจในตนเอง ใช้สติปัญญา คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมที่บ่งบอกถึงการมีสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 มีทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะวิชาชีพ บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ตามระดับช่วงวัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) สอดคล้องกับ ภัททิรา เดชอุกษปาน (2565). ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางคณิตศาสตร์สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่าหลังจากนักเรียนเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (DECKDE Model) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมอยู่ในระดับมาก ชลธร ผ่องแผ้ว (2565). ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Think Talk Write ที่มีต่อมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์และทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Think Talk Write มีมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์เรื่องวงกลมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิค Think Talk Write มีทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์เรื่องวงกลมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เบญจพร สว่างศรี (2559) ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการสอนคณิตศาสตร์เชิงรุกเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ได้รับการสอนคณิตศาสตร์แบบเชิงรุกภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักศึกษาที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนคณิตศาสตร์แบบเชิงรุกเท่ากับร้อยละ 80.85 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 65 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักศึกษา ร้อยละ 80 มีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์เมื่อเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75

3. นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากต่อการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ได้รับการโค้ช ทั้งนี้เนื่องจาก นักศึกษาฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ได้รับการโค้ชมีการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อแก้ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการวิเคราะห์ผู้เรียน ทำให้สามารถแก้ปัญหาผู้เรียนได้ตรงจุด สอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุฒ พัฒนาผล (2563) ที่ได้เสนอแนวทางการโค้ชว่า ต้องมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีลักษณะเสริมพลังการเรียนรู้

ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ประสบความสำเร็จด้วยตนเอง จนเกิดความเชื่อมั่นและภาคภูมิใจ มีความสุขในการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยนักศึกษามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาหลังการได้รับการโค้ชโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี จึงควรนำกระบวนการโค้ชมาใช้ในการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกนักศึกษา โดยเน้นให้ครูพี่เลี้ยงหรือผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นโค้ชที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการให้คำแนะนำที่ตรงจุดและการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดในการเลือกกลุ่มเป้าหมาย เพราะใช้กลุ่มเป้าหมายภายใต้การนิเทศของผู้วิจัย ผลที่ได้จากการวิจัยจึงอาจจะไม่เหมาะสมกับการอนุมานไปยังนักศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาทั้งหมด ดังนั้น หากมีการวิจัยครั้งต่อไป ควรใช้กลุ่มเป้าหมายที่มีขนาดโตขึ้นและได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของกระบวนการโค้ชกับรูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนอื่น ๆ เช่น การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ หรือการนิเทศแบบดั้งเดิม เพื่อประเมินความคุ้มค่าและผลกระทบที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- จิตณรงค์ เอี่ยมสำอาง. (2560). ผลการโค้ชเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิธีของครู
พนิชกรรม. <http://www.rcc.ac.th/.pdf>
- ชลธร ผ่องแผ้ว. (2565). ผลของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับ เทคนิค Think Talk Write ที่มีต่อมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์
และทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เบญจพร สว่างศรี. (2559). ผลการจัดกิจกรรมการสอนคณิตศาสตร์เชิงรุกเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นักศึกษาระดับปริญญาตรี. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- ประภัสสร วงษ์ดี และเจริญชัย วงศ์วัฒนกิจ. (2563). การพัฒนาความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนผ่าน
กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรม. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ. 13 (2). 157-171.
- พิจิต ฤทธิ์จัญญ. (2547). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพฯ: แฮส ออฟ เคอร์มิสท์.
- ภัททิรา เดชอุทัยปาน และคณะ. (2565). การพัฒนาแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงรุกเพื่อเสริมสร้าง
ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางคณิตศาสตร์สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วารสารวิชาการสถาบัน
พัฒนาพระวิทยากร. 5(1). 1-15.
- เรวดี ชัยเขารัตน์. (2560). สมรรถนะด้านการออกแบบการเรียนการสอนของครูที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทาง
วิชาชีพ. วารสารครุศาสตร์. 45(4). 143-164.
- วัชร่า เล่าเรียนดี (2556). ศาสตร์การนิเทศการสอนและการโค้ช การพัฒนาวิชาชีพ : ทยุณี กลยุทธ์สู่การปฏิบัติ.
พิมพ์ครั้งที่ 12. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยเขตพระวังสนามจันทร์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุฒ พัฒนาผล. (2557). การโค้ชเพื่อรู้คิด. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- _____. (2562). กระบวนการโค้ชพัฒนาศักยภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2563). Hybrid Learning สมรรถนะที่พึงประสงค์ใน New normal. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). สถิติที่ใช้ในการวิจัย. กรุงเทพฯ : กองการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สมจิต จันทรฉาย. (2557). การออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และทัศนีย์ บุญเดิม. (2537). การสอนแบบ Research based Learning. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย.
6(1). 1-14.
- สุธาสนี แม้นญาติ (2565). การพัฒนารูปแบบโค้ชสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูใน
โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น. วารสารชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครู. 1(2). 194-211.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการ
จัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- Costa, A. L., & Garmston, R. J. (2002). *Cognitive Coaching: A Foundation for Renaissance Schools*.
Christopher-Gordon Publishers.
- Jones, R. J., Woods, S. A., & Guillaume, Y. R. F. (2009). The effectiveness of workplace coaching: A meta-
analysis of learning and performance outcomes. *Journal of Occupational and Organizational
Psychology*, 89(2), 249-277.
- Knight, J. (2009). *Coaching Approaches & Perspectives*. Corwin Press.
- Hudson, P. (2013). Mentoring as professional development: 'Growth for both' mentor and mentee.
Professional Development in Education, 39(5), 771-783.

Prince, M. (2004). Does active learning work? A review of the research. *Journal of Engineering Education*, 93(3), 223-231.

การพัฒนาและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าหมักโคลนบารายพันปี เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันเชิงพาณิชย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดบุรีรัมย์

ฐิติพร วรฤทธิ์¹ / สายฝน อุไร² / แก้วมณี อุทัยรัมย์³ / กานต์มณี การินทร์⁴

^{1,2,3}สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

⁴สาขาวิชาการเงินและการลงทุน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อีเมล: Thitiporn.wr@bru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและกระบวนการทำผ้าหมักโคลนบารายพันปี 2) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าหมักโคลนบารายพันปี และ 3) เพื่อต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าหมักโคลนบารายพันปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบสนทนากลุ่มย่อย และการทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ กลุ่มทอผ้าหมักโคลนบารายพันปีชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ผลการวิจัย 1) ผ้าหมักโคลนบารายพันปีเป็นภูมิปัญญาที่ต่อยอดจากการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติของกลุ่มสตรีในชุมชน ต่อมาได้นำโคลนที่อยู่ใต้สระน้ำบริเวณปราสาทเมืองต่ำมาย้อมสีผ้าทำให้ผ้ามีสีที่เปลี่ยนไป มีความสวยงามแปลกตา และมีความนุ่มของเนื้อผ้ามากขึ้นกว่าเดิม 2) กลุ่มทอผ้าได้มีการพัฒนาการทอผ้าจนเกิดเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนนั่นคือ “ผ้าบารายพันปีสีกลีบบัว” ซึ่งมีที่มาจากดอกบัว 8 กลีบ ที่อยู่ในสระบัวปราสาทเมืองต่ำ นอกเหนือจากผ้าบารายพันปีสีกลีบบัว ทางกลุ่มยังมีความต้องการที่จะพัฒนาและต่อยอดผ้าหมักโคลนให้มีสีสันทันที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนเพิ่ม ด้วยการทดลองย้อมผ้าจากวัสดุให้สีธรรมชาติสีเขียวเพื่อเป็นตัวแทนของใบบัวที่อยู่ในสระบัวเช่นเดียวกันกับดอกบัว 8 กลีบ และ 3) ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากผ้าหมักโคลนของกลุ่มในปัจจุบันประกอบด้วย ผ้าทอสีพื้น ผ้าคลุมไหล่ และผ้าพันคอ ทางกลุ่มได้เสนอว่าควรมีการจัดทำผลิตภัณฑ์จากผ้าหลักโคลนบารายเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความหลากหลายและเป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ จึงมีการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์เป็นกระเป๋าใส่ซอง และหมอนรองคอ และทางกลุ่มเห็นว่าควรนำความรู้เหล่านี้มาจัดเผยแพร่ผ่านสื่อเทคโนโลยี จึงได้มีการทำคู่มือการทอผ้าหมักโคลนบารายพันปี เพื่อเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นกระบวนการ ตั้งแต่การสร้างการจัดการความรู้ การกระจายความรู้ให้ผู้อื่น ทำให้ความรู้ถูกสร้างในเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และแสดงรูปแบบการนำไปใช้ได้สะดวกและช่วยให้เข้าถึงความรู้ได้ง่ายขึ้น

คำสำคัญ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น, ผ้าหมักโคลนบาราย, การถ่ายทอดองค์ความรู้

Received: 25/10/2567

Revised: 28/11/2567

Accepted: 4/12/2567

Developing and Upgrading the Local Wisdom of Thousand-Year Baray Mud-Dyed Fabrics to Enhance the Commercial Competitiveness of Community Enterprises in Buriram Province

Titiporn Walalit¹ / Sayfon Urai² / Kaewmanee Utiram³ / Kanmanee Karin⁴

^{1,2,3}Department of Accounting, Faculty of Management Science, Surindra Rajabhat University

⁴Department of Finance and investment, Faculty of Management Science, Surindra Rajabhat University

E-mail: Thitiporn.wr@bru.ac.th

Abstract

This research aims to: 1) investigate the current state and production process of thousand-year baray mud-dyed fabric, 2) develop new products based on this traditional knowledge, and 3) expand and preserve the associated wisdom. The study employs surveys, interviews, observations, focus group discussions, and experiments to examine the thousand-year baray mud-dyed fabric weaving group of Ban Khok Mueang community, Chaloke Mak sub-district, Prakhon Chai district, Buriram province.

Research findings showed that: 1) Thousand-year baray mud-dyed fabric is a traditional technique that evolved from the community women's natural dyeing practices. Subsequently, the mud from the pond near the Mueang Tam castle was used to dye the fabric, resulting in a unique texture, visually appealing appearance, and a significantly softer fabric. 2) The weaving group has developed the weaving process into a distinctive community identity, namely "thousand-year baray fabric in lotus petal color," inspired by the eight lotus petals in the pond of Mueang Tam castle. Beyond this, the group aims to further develop and expand mud-dyed fabric with more community-specific colors by experimenting with natural green dye to represent the lotus leaves found in the same pond as the eight lotus petals. And 3) the group's current products made from mud-dyed fabric include plain-colored fabrics, shawls, and scarves. The group proposed the creation of additional products made from thousand-year baray mud-dyed fabric to increase diversity and add value. Consequently, prototype products such as bags and neck pillows were developed. The group also recognized the importance of disseminating this knowledge through technology, leading to the creation of a thousand-year baray mud-dyed fabric weaving manual. This manual serves as a systematic tool for knowledge transfer, from knowledge management and dissemination to others, making the knowledge tangible, clear, and easily accessible.

Keywords

Local wisdom, Baray mud-dyed fabric, Knowledge transfer

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือองค์ความรู้ ความเชื่อ ความสามารถ ความเจตนาของคนในท้องถิ่นที่ได้รับจากการสั่งสมประสบการณ์และการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลานานหรือช่วงระยะเวลาหนึ่ง มีการคิดค้นและพัฒนาอย่างต่อเนื่องแล้วถ่ายทอดสืบต่อกันมาสำหรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ปรับตัว และดำรงชีวิตให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมอย่างเหมาะสมกับยุคสมัย (กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564) การทอผ้าเป็นอีกหนึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมของคนไทยที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนชาวอีสานซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ วิถีชีวิต ความรัก ความผูกพัน ระหว่างคนกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมตลอดจนความเชื่อต่าง ๆ ผ้าทอพื้นบ้าน คือศาสตร์และศิลป์ที่แสดงภูมิปัญญาของคนในแต่ละท้องถิ่น ผ่างด้วยความผูกพันที่เชื่อมโยงวิถีชีวิต ความเชื่อ และพิธีกรรม ซึ่งได้รับการถ่ายทอดและสืบสานต่อกันมารุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน การทอผ้า ในหลายท้องถิ่นยังคงรักษารูปแบบอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน รูปแบบ ลวดลายและกรรมวิธีในการผลิตผ้าทอ มีความแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่นและลักษณะเฉพาะของเชื้อชาติ สิ่งสำคัญคือการสืบทอดภูมิปัญญาแห่งการผสมผสานความประณีตบรรจงที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของท้องถิ่นที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่า (จรัสพิมพ์ วังเย็น และคณะ, 2556) การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการคิดออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่มีความแตกต่างแตกต่างไปจากเดิม โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการเพิ่มมูลค่าและคุณค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ ความต้องการผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ในสังคมไทยปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคตเนื่องจากประชาชนและผู้บริโภคเกิดความต้องการผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างหลากหลายและมีความแปลกแตกต่างไปจากเดิม ทั้งนี้ยังเห็นประโยชน์ ของผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีกรรมวิธีหรือกระบวนการผลิตที่ปลอดภัย ไร้สารเคมี ทำให้ผู้สัมผัสสุขภาพอนามัย ที่ดีขึ้น และยังเป็นการสร้างฐานที่มั่นคงทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนด้วย สำหรับปัญหาและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น พบว่า สิ่งที่เป็นปัญหาในการพัฒนามีประเด็นที่สำคัญคือ การขาดความรู้ ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สร้างสรรค์ แปลกใหม่ และมีเอกลักษณ์ รวมทั้งขาดแคลนแรงงานที่มีฝีมือที่จะเข้าสู่กระบวนการผลิตและการสืบทอดผลิตภัณฑ์ ดังนั้นการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงควรเริ่มจากการ อบรมให้ความรู้ในเรื่องของการออกแบบผลิตภัณฑ์ ความคิดสร้างสรรค์ และการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้แก่กลุ่ม อาชีพโดยสร้างแบรนด์ให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จัก สวยงาม มีความหลากหลาย และต้องมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นไม่ซ้ำใคร โดยการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้ามาเชื่อมโยงกับรูปแบบผลิตภัณฑ์ เช่น มีการสร้างเรื่องราวต่าง ๆ (Story Telling) เพื่อสร้างคุณค่าที่เป็นจุดเด่นและความแตกต่างให้แก่ผลิตภัณฑ์ (รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม, 2560)

บ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณภูเขาไฟ อยู่ติดกับปราสาทเมืองต่ำ และยังอยู่ใกล้กับปราสาทพนมรุ้งแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของบุรีรัมย์ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำการเกษตรผสมผสาน และมีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าจำหน่ายเป็นรายได้เสริม บ้านโคกเมืองเป็นหมู่บ้านที่มีการนำทุนทางสังคมโดยเฉพาะทุนด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง หนึ่งในอัตลักษณ์ที่ทางชุมชนต่อยอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็คือผ้าไหมลายผักกูดที่แกะลายมาจากบนเสาสลักหินของปราสาทเมืองต่ำ และเมื่อประมาณ 3-4 ปีที่ผ่านมาชาวบ้านได้ลองนำโคลนที่อยู่ในบารายปราสาทเมืองต่ำมาใช้ย้อมผ้าทำให้ผ้าที่มีสีสันทึบสวยงามแปลกตา เกิดเป็นผ้าหมักโคลนบารายพันปี ผ้าหมักโคลนบารายพันปีเป็นภูมิปัญญาที่ต่อยอดจากการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติของกลุ่มสตรีที่ทอผ้าในเขตตำบลห้วยจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยแต่เดิมได้มีการนำวัตถุดิบจากธรรมชาติทั้งเปลือกไม้ ดอกไม้ ใบไม้ ผล รวมถึงครั่งมาย้อมผ้าฝ้ายให้เป็นสีสันท่าง ๆ ต่อมาได้มีผู้เฒ่าผู้แก่ลงมือย้อมในสระบารายพันปีแล้วพบว่า ได้มีสีสนิมติดมือขึ้นมา จึงนำโคลนที่อยู่ใต้สระน้ำนั้นมาลองย้อมสีผ้าทำให้ผ้ามีสีสนิมที่เปลี่ยนไป มีความสวยงามแปลกตา มีความนุ่มของเนื้อผ้ามากขึ้นกว่าเดิม และทำให้ผ้าติดสีได้ดีขึ้น จนกลายเป็นผ้าทอที่เป็นเอกลักษณ์อันเกิดภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านโคกเมืองสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม, 2567)

จากที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยในฐานะนักวิชาการในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยอุดมศึกษาเพื่อ

การพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่ ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในประเด็นดังกล่าว จึงได้จัดทำโครงการการพัฒนาและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ้าหมักโคลนบารายพันปี เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันเชิงพาณิชย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ โดยนำเอาองค์ความรู้ที่ได้จากการย้อมสีผ้าด้วยโคลนในบ่อบารายที่ตั้งอยู่ในปราสาทเมืองต่ำมาเผยแพร่และต่อยอดงานให้สามารถนำมาสู่การใช้งานจริงในเชิงพาณิชย์ คณะผู้วิจัยเล็งเห็นว่ากลุ่มทอผ้าไหมบ้านโคกเมือง ยังต้องการความรู้ในเรื่องของการย้อมผ้าจากวัสดุธรรมชาติอื่นในท้องถิ่นเพื่อได้สีสันทันตึงและเป็นเอกลักษณ์ การดูแลรักษาผ้าที่ย้อมสีธรรมชาติ รวมถึงการถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้ให้เป็นที่รู้จัก เพื่อเพิ่มคุณค่าสินค้าและสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืนก่อให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและกระบวนการทำผ้าหมักโคลนบารายพันปี เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันเชิงพาณิชย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าหมักโคลนบารายพันปี เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันเชิงพาณิชย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าหมักโคลนบารายพันปี เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันเชิงพาณิชย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดบุรีรัมย์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
เนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนาและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าหมักโคลนบารายพันปี เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันเชิงพาณิชย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดบุรีรัมย์
2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย
กลุ่มอาชีพทอผ้าหมักโคลนบารายพันปีในเขตพื้นที่อำเภอประโคนชัย 1 กลุ่ม รวมจำนวนทั้งสิ้น 24 คน
3. ขอบเขตด้านเวลา
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย คณะผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาที่ทำการวิจัยในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2566 – เดือนกรกฎาคม 2567
4. ขอบเขตด้านสถานที่
พื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าหมักโคลนบารายพันปี เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันเชิงพาณิชย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ ได้ดำเนินการตามแนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เพื่อนำข้อมูลมาสร้างองค์ความรู้และหาแนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าหมักโคลนบารายพันปี จากนั้นถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้ให้กับบุคคลทั่วไปและผู้สนใจ โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ ตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าหมักโคลนบารายพันปีบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก

อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ คณะผู้วิจัยใช้เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายจากกลุ่มทอผ้าหมักโคลนในชุมชนด้วยวิธีการจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งปรากฏเพียง 1 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประกอบไปด้วยประชากรในกลุ่มจำนวน 24 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิธีการวิจัยเชิงทดลอง (Experiment Research Methodology) เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการประชุมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำผ้าหมักโคลนบารายพันปี โดยการเก็บข้อมูลภาคสนามซึ่งเน้นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติความเป็นมาขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาองค์ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับภูมิปัญญาการทำผ้าหมักโคลนบารายพันปีในรูปแบบต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าหมักโคลนบารายพันปีจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มทอผ้าหมักโคลนบารายพันปีเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันเชิงพาณิชย์ การดำเนินงานวิจัยในส่วนนี้คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำผ้าหมักโคลนบารายพันปี สภาพปัญหาความต้องการ และการตลาด มาดำเนินการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัวอย่าง เป็นผ้าหมักโคลนสีเฉพาะของกลุ่มทอผ้าหมักโคลนบารายที่แสดงถึงเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านโคกเมือง และดำเนินการสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบตามร่างที่ได้รับการเลือกแล้ว

ขั้นตอนที่ 3 การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าหมักโคลนบารายพันปีด้วยการพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์ตัวอย่างประเภทของใช้ ของที่ระลึก การดำเนินการวิจัยในส่วนนี้คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามแนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติ โดยมีลักษณะกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าหมักโคลนบารายจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านโคกเมืองเพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการผลิตวิสาหกิจชุมชนเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันเชิงพาณิชย์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการ ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นการศึกษาจากเอกสารที่มีการบันทึกเอาไว้หรือที่มีการศึกษาไว้ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติหมักโคลน โดยทำการค้นคว้าเอกสารจากหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ อินเทอร์เน็ต กลุ่มอาชีพ เป็นต้น

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ใช้เทคนิคเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์ สนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 แบบสำรวจ (Survey) ใช้กับกลุ่มผู้ปฏิบัติ เพื่อสำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหาในการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้และความรู้ในการผลิตและออกแบบผ้าหมักโคลน

2.2 แบบสังเกต (Observation) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ใช้สังเกตสภาพทั่วไปของชุมชน ภายใต้วิถีประเพณี จารีต ภูมิปัญญา และค่านิยม สภาพปัจจุบันและปัญหาในการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ในการผลิตและออกแบบผ้าหมักโคลน

2.3 แบบการสัมภาษณ์ (Interview) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ และบุคคลทั่วไป โดยคณะผู้วิจัยกำหนดประเด็นเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาในการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้และความรู้ ในการผลิตและออกแบบผ้าหมักโคลนและการเปลี่ยนแปลงกระบวนการย้อมผ้าสีธรรมชาติ

2.4 แนวทางการสนทนากลุ่ม ใช้กับกลุ่มผู้ปฏิบัติซึ่งมีการจัดสนทนากลุ่ม มีการกำหนดเนื้อหาในการสนทนาแบบไม่เป็นทางการเพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าหมักโคลนโดยย้อมจากสีธรรมชาติ และระดมแนวคิดเพื่อหาความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติหมักโคลน โดยชุมชนที่สามารถผลิตได้จริง

2.5 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ใช้กับกลุ่มผู้ปฏิบัติเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าหมักโคลนโดยย้อมจากสีธรรมชาติ โดยสามารถนำมาเป็นต้นแบบสำหรับการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ในการผลิตและออกแบบผ้าหมักโคลน เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันเชิงพาณิชย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดบุรีรัมย์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากคณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ พร้อมทั้งตรวจสอบข้อมูลที่ได้อีกกับชุมชนว่าถูกต้องครบถ้วนตรงกันหรือไม่ แล้วทำการวิเคราะห์ตามประเด็นวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าหมักโคลนบารายพันปี เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันเชิงพาณิชย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ คณะผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและกระบวนการทำผ้าหมักโคลนบารายพันปี เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันเชิงพาณิชย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การหมักโคลนบารายพันปีเป็นภูมิปัญญาที่ต่อยอดจากการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติของกลุ่มสตรีที่ทอผ้าในเขตตำบลห้วยจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยแต่เดิมได้มีการนำวัตถุดิบจากธรรมชาติทั้งเปลือกไม้ ดอกไม้ ใบไม้ ผล รวมถึงครั่งมาย้อมผ้าฝ้ายให้เป็นสีสันทันต่าง ๆ ต่อมาได้มีผู้เฒ่าผู้แก่ลงไปมอหอยในสระบารายพันปีแล้วพบว่าได้มีสีสนิมติดมือขึ้นมา จึงนำโคลนที่อยู่ใต้สระน้ำนั้นมาลองย้อมสีผ้าก่อให้ผ้ามีสีที่เปลี่ยนไป มีความสวยงามแปลกตา และมีความนุ่มของเนื้อผ้ามากขึ้นกว่าเดิม จึงเป็นที่มาของการนำโคลนบารายพันปีมาใช้ในการหมักผ้า ความพิเศษของการนำผ้าหมักโคลนบารายพันปี คือช่วยปรับให้เนื้อผ้านุ่ม และทำให้ผ้าติดสีได้ดีขึ้น จุดเด่นในเรื่องความนุ่มของเนื้อผ้าและสีที่สวยงามละมุนจากสีย้อมธรรมชาติและการหมักโคลนบารายพันปี สามารถพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลายรูปแบบ ทั้งผ้าสีพื้น พันคอ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพาดบ่า ผ้าคาดเอว เป็นต้น โดยขั้นตอนการทำหมักโคลนบารายโดยละเอียดดังนี้

1.1 การทำความสะอาดเส้นฝ้าย/เส้นไหมก่อนการย้อม ก่อนที่จะทำนำเส้นฝ้าย เส้นไหม หรือผ้า ไปย้อมสีนั้น จำเป็นต้องมีการจำกัดไขมัน สิ่งสกปรก รวมทั้งสารเคลือบที่ติดมากับเส้นด้ายออกไปก่อน เพราะสิ่งเหล่านี้จะทำให้สีย้อมผ้าขึ้นมาจากวัสดุธรรมชาติติดเส้นด้ายไม่ดี เป็นสาเหตุให้ผ้าย้อมไม่ติดสี ติดสีได้น้อย และทำให้ผ้าสีซีดเร็ว ไม่คงทนต่อการซัก ล้างทำความสะอาด โดยการนำเส้นฝ้าย/ ผ้าฝ้าย มาซักกับน้ำและผงซักฟอก โดยใช้ผงซักฟอก 100 กรัม ต่อฝ้ายดิบ 1 กิโลกรัม ต่อ น้ำ 30 ลิตร จากนั้นแช่ทิ้งไว้ประมาณ 30-60 นาที และนำมาซักล้างเพื่อเอาผงซักฟอกออก

1.2 การเตรียมน้ำย้อมผ้าจากวัสดุธรรมชาติ สีธรรมชาติ สามารถหาได้จากวัสดุธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น มีคุณสมบัติคือ สามารถย้อมติดเส้นใยได้ด้วยตนเอง นั่นคือเพียงนำสีมาผสมน้ำก็สามารถย้อมเส้นใยได้ โดยวัสดุธรรมชาติและพืชหลายชนิดในชุมชนบ้านโคกเมืองที่สามารถย้อมสิ่งทอได้สีคุณภาพดี เช่น ครั่ง ผ่าง ดอกดาวเรือง เมล็ดคำแสด เป็นต้น โดยนำน้ำเปล่าตั้งไฟให้เดือดนำวัสดุให้สีธรรมชาติลงต้มในอัตราส่วนวัสดุ 5 กิโลกรัม : ฝ้าย 1 กิโลกรัม : น้ำ 20-25 ลิตร ต้มสกัดสีประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง จากนั้นกรองเอาเปลือกและกากใบออกให้เหลือแต่น้ำสี นำน้ำสีตั้งไฟอีกครั้ง เติมน้ำช่วยย้อมสีให้สว่างและติดทนนานมากขึ้น

ภาพที่ 1 วัสดุธรรมชาติที่สามารถนำมาใช้ย้อมผ้า

ภาพที่ 2 การต้มสกัดสีย้อมผ้าจากวัสดุธรรมชาติ

1.3 การย้อมสีผ้า และการย้อมโคลน นำฝ้ายที่เตรียมไว้ลงย้อมในน้ำสีที่เตรียมไว้ ในขณะที่ย้อมอุณหภูมิของน้ำย้อมจะต้องอยู่ที่ประมาณ 50-70 องศาเซลเซียส (ไม่ให้น้ำเดือด) ทำการย้อมเป็นเวลา 1 ชั่วโมง และต้องมีการกลับผ้าอย่างต่อเนื่อง หลังจากครบเวลา 1 ชั่วโมง นำฝ้ายที่ได้ขึ้นจากน้ำสีและนำลงไปย้อมต่อในน้ำโคลนที่ได้จากบารายพันธุ์ประมาณ 3 นาที ทั้งนี้ หากใช้โคลนน้อยผสมน้ำมากโคลนจะเจือจางทำให้ได้ผ้าไหมสีสดใส แต่หากผสมน้ำน้อยโคลนจะเข้มข้นทำให้ได้ผ้าสีหม่น หรืออาจทำให้สีที่ได้จากธรรมชาติเปลี่ยนสีไป การนำฝ้ายมาหมักโคลนช่วยให้เนื้อผ้านุ่มและสีติดทน ทั้งนี้ผ้าไหมหมักโคลนจะไม่น้ำต่างเหมือนผ้าฝ้ายนำฝ้ายที่ผ่านการหมักโคลนบารายขึ้นมาทำความสะอาดและในน้ำละลายสารส้ม และน้ำเปล่า ทำการปิดหมาด และนำไปตากแดดให้แห้ง

ภาพที่ 3 การย้อมสีผ้า และการปิดหมาดตากแห้ง

2 การพัฒนาการย้อมสีผ้าหมักโคลนจากวัสดุย้อมสีธรรมชาติดอกดาวเรืองให้ได้สีเขียวจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันเชิงพาณิชย์ พบว่า กลุ่มทอผ้าในบ้านโคกเมืองได้มีการพัฒนาการทอผ้าจนเกิดเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนนั้นคือ “ผ้าทอบารายพันปีสีกลีบบัว” ซึ่งได้รับการส่งเสริมให้เป็นผ้าประจำอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีที่มาจากโบราณสถานปราสาทเมืองต่ำที่ตั้งอยู่ในบ้านโคกเมือง ซึ่งมีสระบัวที่อยู่ล้อมรอบปราสาททั้ง 4 ด้าน จะเห็นว่าในปราสาทเมืองต่ำจะมีสัญลักษณ์บัว 8 กลีบ บ่งบอกถึงการเคารพและศรัทธาตั้งแต่อดีตเชื่อมโยงมาจนถึงปัจจุบัน สีกลีบบัวจึงเป็นสีที่เป็นตัวแทนของดอกบัวที่อยู่ในสระบัวนั่นเอง โดยสีชมพูกลีบบัวนั้นเกิดจากสีธรรมชาติด้วยสัณฐานที่ผสมกันระหว่างครั้ง และเปลือกของต้นอะราง (ต้นนนทรี) ซึ่งจะทำให้ผ้าออกมาเป็นสีชมพูสวยงาม และนอกเหนือจากสีกลีบบัวซึ่งเป็นตัวแทนของดอกบัวที่ปรากฏในสระบัวปราสาทเมืองต่ำ ทางกลุ่มทอผ้าหมักโคลนบารายพันปียังมีความต้องการที่จะพัฒนาและต่อยอดการทอผ้าหมักโคลนบารายให้มีสีสันที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากสีชมพูกลีบบัว กลุ่มทอผ้าหมักโคลนเห็นว่าในสระบัวนั้นนอกเหนือจากดอกบัว ยังมีใบบัวที่มีสีเขียวตัดกับสีชมพูของดอกบัวอย่างชัดเจน จึงต้องการทอผ้าหมักโคลนพันปีสีเขียวเพื่อเป็นตัวแทนของใบบัว และส่งเสริมให้เป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวต่อไป

2.1 การพัฒนาการย้อมสีผ้าหมักโคลนบารายพันปีสีเขียวจากวัสดุย้อมสีธรรมชาติ วัสดุธรรมชาติที่ให้สีเขียวนั้นมีหลากหลาย ยกตัวอย่างเช่น เพกา/สีน้ำ ทุกวาง มะม่วง สาเลื่อ ใบสัก ดอกดาวเรือง เป็นต้น อย่างไรก็ตามวัสดุที่ให้โทนสีเขียวนั้นสามารถให้เฉดสีที่หลากหลายตั้งแต่เขียว-เขียวอ่อน-เหลือง ไปจนถึงสีฟ้าก็ ขึ้นอยู่กับสารช่วยย้อม ส่วนผสมของวัสดุอื่นในการย้อม และกรรมวิธีในการย้อม โดยทางกลุ่มทอผ้าหมักโคลนบารายพันปี บ้านโคกใหญ่ ได้นำวัสดุย้อมสีธรรมชาติดอกดาวเรือง มาเป็นตัวอย่างในการย้อมสีผ้าหมักโคลนเนื่องจากเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น และใช้ในปริมาณไม่มากก็ให้สีที่มีความเข้มข้น โดยการนำนวัตกรรมสารช่วยย้อมสีธรรมชาติ (มอร์แดนท์ธรรมชาติ) มาช่วยในการย้อมสี โดยนำน้ำเปล่าปริมาณ 20 ลิตรตั้งไฟจนเดือด นำดอกดาวเรืองตากแห้ง 2 กิโลกรัม ลงต้มประมาณ 30 นาที จากนั้นกรองเอาดอกดาวเรืองออกจะได้น้ำย้อมผ้าจากธรรมชาติสีเหลือง เดิมสารช่วยในการย้อมสีจากจันทน์สีเพียงเล็กน้อยลงไปในน้ำย้อมผ้าสีของน้ำจะเปลี่ยนเป็นสีเขียวเข้ม ลดอุณหภูมิของน้ำ โดยไม่ต้องให้น้ำเดือดแต่ยังคงมีความร้อนอยู่สูงเกิดจากไอน้ำที่ลอยขึ้นจากผิวน้ำ นำด้ายที่ผ่านการทำความสะอาดแล้วจุ่มลงในน้ำย้อมผ้ากดให้ด้ายจมลงในน้ำ แช่ด้ายลงในน้ำย้อมผ้าต่อไปประมาณ 20 นาที หากไม่ต้องการทำผ้าหมักโคลนบารายก็สามารถนำด้ายที่ย้อมขึ้นจากน้ำย้อมผ้า นำไปล้างในน้ำผสมสารส้มโดยสารส้มจะช่วยให้ด้ายติดสีมากยิ่งขึ้น จากนั้นล้างด้วยน้ำเปล่าอีกประมาณ 2-3 ครั้ง บิดหมาดๆ และกระตุกไหม 2-3 ครั้ง เพื่อให้เส้นไหมเรียงตัว นำไปตากแห้ง เก็บไว้อย่างไรโดนฝุ่น หากต้องการทำผ้าหมักโคลนบารายหลังแช่ด้ายลงในน้ำย้อมผ้าประมาณ 20 นาที ให้นำด้ายขึ้นจากน้ำและนำไปใช้แช่น้ำโคลนประมาณ 2 นาที ขยี้ให้น้ำซึมเข้าเส้นด้าย จากนั้นล้างด้วยน้ำเปล่าอีกประมาณ 2-3 ครั้ง กระตุกไหม และนำไปตากให้แห้ง

ภาพที่ 4 ผ้าย้อมสีเขียวธรรมชาติจากดอกดาวเรือง

2.2 การดูแลรักษาผ้าที่ย้อมจากสีธรรมชาติ ผ้าที่ย้อมด้วยสีธรรมชาติจะมีลักษณะที่แตกต่างจากผ้าชนิดอื่น ๆ การดูแลรักษา การซัก-รีดจึงต้องมีความพิถีพิถันมากกว่าผ้าทั่วไป โดยมีวิธีการดูแลรักษา ดังนี้

2.2.1 ผ้าที่ย้อมด้วยสีธรรมชาติไม่ควรซักด้วยเครื่องซักผ้า และไม่ควรใช้สบู่หรือผงซักฟอกที่มีฤทธิ์เป็นด่าง ควรเลือกใช้ชนิดที่เป็นกรดอ่อน ๆ หรือเป็นกลาง

2.2.2 การซักผ้าที่ย้อมด้วยสีธรรมชาติไม่ควรบิด และควรตากในที่ร่มเท่านั้น

2.2.3 การรีดผ้าย้อมสีธรรมชาติควรทำขณะที่ยังหมาดน้ำอยู่และควรใช้ผ้าชั้นอื่นรีดทับลงบนผ้า หรืออาจใช้วิธีรีดจากด้านใน หากจะใช้น้ำยารีดผ้าเรียบควรเลือกชนิดที่มีคุณภาพดีและเหมาะสม

2.2.4 การสวมใส่ผ้าย้อมสีธรรมชาติ ควรหลีกเลี่ยงการอยู่ท่ามกลางแสงแดดจัดนานเกินไปเนื่องจากสีธรรมชาติจะซีดจางง่ายกว่าปกติ

3. การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าหมักโคลนบารายพันปีด้วยการพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์ตัวอย่าง ประเภทของใช้ของที่ระลึก พบว่า ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าหมักโคลนบารายพันปี บ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ แต่เดิมจะเน้นที่การย้อมเส้นผ้าฝ้ายด้วยสีจากวัสดุธรรมชาติ ทำการทอออกมาเป็นผ้าสีพื้น และลวดลายพื้นฐานที่เกิดจากการมัดย้อม ส่วนผลิตภัณฑ์ที่มีการผลิตจากผ้าหมักโคลนของกลุ่มจะมีเพียงแค่มกัประภาพร เช่น ผ้าทอสีพื้น ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ จากการศึกษาข้อมูลด้านวัตถุดิบ แรงงาน เครื่องมือ และความพร้อมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าหมักโคลนบารายพันปีด้วยการพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์อื่น ทางกลุ่มได้เสนอแนวคิดว่าควรมีการจัดทำผลิตภัณฑ์จากผ้าหลักโคลนบารายเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความหลากหลายและเป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ จึงได้มีการพัฒนาด้านแบบผลิตภัณฑ์เพิ่มเติมเป็น กระเป๋าใส่ซอง และหมอนรองคอ

ภาพที่ 5 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบเพื่อการพัฒนาและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าหมักโคลนบารายพันปี เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันเชิงพาณิชย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ คณะผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและกระบวนการทำผ้าหมักโคลนบารายพันปี เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันเชิงพาณิชย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ผ้าหมักโคลนบารายพันปีเป็นภูมิปัญญาที่ต่อยอดจากการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตตำบลห้วยจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยแต่เดิมได้มีการนำวัตถุดิบจากธรรมชาติมาย้อมผ้าฝ้ายให้เป็นสีสันท่าง ๆ ต่อมาได้จึงนำโคลนที่อยู่ใต้สระน้ำนั้นมาลองย้อมสีผ้าก่อให้เกิดผ้ามีสีที่เปลี่ยนไป มีความสวยงามแปลกตา และมีความนุ่มของเนื้อผ้ามากขึ้นกว่าเดิม ผ้าหมักโคลนบารายพันปีสามารถพัฒนาเป็น

ผลิตภัณฑ์ได้หลายรูปแบบ ทั้งผ้าสีพื้น พันคอ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพาดบ่า ผ้าคาดเอว เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะวรรณ ปานโต (2566) ได้ศึกษา การส่งเสริมและการพัฒนาผ้าฝ้ายและผ้าไหมหมักโคลนสู่นานาชาติ พบว่า ผ้าหมักโคลนเป็นการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตผ้าฝ้ายและผ้าไหมด้วยการย้อมสีธรรมชาติ ผ่านกระบวนการหมักโคลน ทำให้เนื้อผ้านุ่ม นุ่ม สวมใส่ และระบายความร้อนได้ดี อีกทั้งปราศจากสารเคมี จากการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและการนำทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ มาประยุกต์ใช้ ส่งผลทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์แก่ชุมชนได้อย่างยั่งยืน รวมถึงการสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิษฐา จิตชินะกุล (2563) ได้ศึกษา ผ้าหมักโคลน : จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่แบรนด์ระดับชาติและนานาชาติ พบว่า ผ้าหมักโคลนหนองสูงเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ด้านภูมิปัญญา 3 ด้าน คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาด้าน การประกอบอาชีพ และภูมิปัญญาสร้างสรรค์ โดยเป็นการผสมผสาน ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับองค์ความรู้ใหม่ ทั้งนี้เพื่อ พัฒนาระบบการผลิตให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพและ ได้มาตรฐาน ผ้าหมักโคลนหนองสูงจึงมีอัตลักษณ์ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ โดดเด่น ได้รับการคัดเลือกให้ เป็นสินค้าโอท็อป และเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ของอำเภอหนองสูง ส่งผลให้ชุมชนมีอาชีพ เสริมและ สามารถพึ่งพาตนเองได้ นับว่าเป็นการสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน

2. การศึกษาการพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าหมักโคลนบารายพันปีจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มทอผ้าหมักโคลนบารายพันปีเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันเชิงพาณิชย์ พบว่า ปัจจุบันกลุ่มทอผ้าหมักโคลนบารายพันปี ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีผ้าหมักโคลนที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนนั้นคือ “ผ้าทอบารายพันปีสีกลีบบัว” ซึ่งได้รับการส่งเสริมให้เป็นผ้าประจำอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยสีชมพูกลีบบัวนั้นเกิดจากสีธรรมชาติด้วยสัสด่วนที่ผสมกันระหว่าง ครั่ง และเปลือกของต้นอะราง (ต้นนนทรี) ซึ่งจะทำให้ผ้าออกมาเป็นสีชมพูสวยงาม นอกเหนือจากสีกลีบบัวกลุ่มทอผ้าหมักโคลนบารายพันปี ยังมีความต้องการที่จะพัฒนาผ้าหมักโคลนบารายให้มีสีสันที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนเพิ่ม ทางกลุ่มทอผ้าหมักโคลนเห็นว่าในสระบัวนั้นนอกเหนือจากดอกบัว ยังมีใบบัวที่มีสีเขียวตัดกับสีชมพูของดอกบัวอย่างชัดเจน จึงต้องการทอผ้าหมักโคลนพันปีสีเขียวเพื่อเป็นตัวแทนของใบบัวที่อยู่ในสระบัวเช่นเดียวกันกับดอกบัว 8 กลีบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมพร โตนวน และ กุลชญา วงษ์เพ็ญ (2559) ที่กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นก่อให้เกิดการผลิตผลิตภัณฑ์ การแปรรูป และการสร้างอาชีพใหม่ ซึ่งอาจเป็นการผลิตสิ่งใหม่ และนำวิธีการผลิตใหม่ ๆ ที่ประยุกต์ต่อยอดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและคุณค่าทางสังคมได้ เช่นเดียวกับทีมวิจัยโครงการศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ พบว่า ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมท้องถิ่นเป็นงานที่ต้องอาศัยฝีมือทักษะ ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และการสร้างสรรค์โดยใช้ทรัพยากรที่หาได้ในท้องถิ่นมาเป็นวัตถุดิบ ซึ่งหัตถกรรมพื้นบ้านท้องถิ่นที่มีอยู่ในสังคมไทย คือหัตถกรรมที่สร้างรายได้ ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น เป็นของที่ใช้นในชีวิตประจำวัน มีชื่อเสียงหรือเป็นผลิตภัณฑ์โอท็อป และได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

3. การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าหมักโคลนบารายพันปี เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันเชิงพาณิชย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ จากการศึกษาข้อมูลด้านวัตถุดิบ แรงงาน เครื่องมือ และความพร้อมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ทางกลุ่มได้เสนอว่าควรมีการจัดทำผลิตภัณฑ์จากผ้าหมักโคลนเพิ่มเติมเป็น กระเป๋าใส่ของ และหมอนรองคอ เพื่อให้เกิดความหลากหลายและเป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราพัทธ์ แก้วศรีทอง (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการและพัฒนาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเชื่อมโยงสู่วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดแพร่ : กรณีการทำผ้าหม้อห้อมของชาวไทยพวน พบว่า แนวทางการพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าหม้อห้อมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวไทยพวนมาเชื่อมโยงไปสู่วิสาหกิจชุมชนนั้นต้องคำนึงถึงวัตถุดิบ แรงงาน และวิธีการที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นประกอบกับพิจารณาถึงความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคตามสมัยนิยม กล่าวคือในกระบวนการสร้างผลิตภัณฑ์นั้นยังคงใช้วัตถุดิบ แรงงาน และวิธีการที่ชุมชนมีความเชี่ยวชาญและถนัด ซึ่งทำให้ผลิตภัณฑ์ผ้าหม้อห้อมยังคงรักษาเอกลักษณ์ คุณภาพ และยังมีความร่วมสมัยอีกทั้งได้ใช้ประโยชน์จากทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดกล่าวคือ เป็นการใช้องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำผ้าหม้อห้อมที่สืบทอดกันมาแล้วนำมาผสมผสานประยุกต์เข้ากับองค์ความรู้ใหม่ตามบริบทสังคม

ที่เปลี่ยนไปทั้งนี้เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องและตรงกับความต้องการต่อกลุ่มผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. การทำผ้าย้อมสีธรรมชาติหมักโคลนบารายพันปี เป็นมรดกที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็นทุนทางสังคม ตั้งแต่ดั้งเดิมที่มีอยู่ในชุมชนมาก่อน ดังนั้นควรมีการส่งเสริมให้มีการสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งในและนอกชุมชนอย่างจริงจัง
2. การทำผ้าย้อมสีธรรมชาติหมักโคลนบารายพันปี ของชุมชนบ้านโคกเมืองมีความโดดเด่นควรมีการส่งเสริมและพัฒนา เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา ควรวิจัยต่อยอดเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการทอผ้าหมักโคลนบารายครบวงจร ตั้งแต่การส่งเสริมการปลูกฝ้าย การออกแบบลวดลาย การย้อมสีธรรมชาติ การทอผ้า รวมทั้งการแปรรูป และช่องทางการตลาด
2. จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษารูปแบบ และวิธีการถ่ายทอดความรู้การทอผ้าหมักโคลนบาราย บ้านโคกเมือง บางขั้นตอนควรมีการศึกษากระบวนการอย่างละเอียดและชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการถ่ายทอดความรู้ต่อไป
3. การศึกษาวิจัยท้องถิ่นจะต้องมีความยืดหยุ่น หลากหลาย และไม่ติดกรอบการทำงานวิจัยมากนัก และควรเน้นความเป็นท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร. (2564). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานส่งเสริมการเกษตร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ชนิษฐา จิตชินะกุล. (2563). *ผ้าหมักโคลน : จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่แบรนด์ระดับชาติและนานาชาติ* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้า.
- จรัสพิมพ์ วังเย็น และคณะ. (2556). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าขาวม้าโดยใช้แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่นกับ แนวคิดการออกแบบแฟชั่นเพื่อพัฒนาอาชีพและผลิตภัณฑ์ชุมชน อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดสุรินทร์*. คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- จิราพัทธ์ แก้วศรีทอง. (2565). *การจัดการและพัฒนาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเชื่อมโยงสู่วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดแพร่ : กรณีการทำผ้าหม้อห้อมของชาวไทยพวน*. *วารสารการพัฒนาสังคม*, 22(1), 69-82.
- ทีมวิจัยโครงการศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้. (2550). *การศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้* (รายงานการวิจัย). สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปิยะวรรณ ปานโต. (2566). *การส่งเสริมและการพัฒนาผ้าฝ้ายและผ้าไหมหมักโคลนสู่นานาชาติ*. *วิจัยปริทัศน์*, กลุ่มวิจัยและพัฒนา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร 37(1), บทคัดย่อ.
- วนิดา นาคีสงษ์. (2559). *จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนปวาเกอญอบ้านแม่กองคาสู่การเป็นสินค้าชุมชน*. สารนิพนธ์ประกาศนียบัตร, สาขาวิชาบัณฑิตอาสาสมัคร วิทยาลัยพัฒนาศาสตร์ ป่วย อิงภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม. (2560). *แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อ ส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดนครปฐม*. *Veridian E-Journal Silpakorn University ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 10(1) มกราคม - เมษายน. สืบค้นเมื่อ 11 เมษายน 2550, จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-EJournal/article/view/88186>.
- ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม. (2567). *ผ้าโบราณพันปีสีกลีบบัว*. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2567, จาก www.m-culture.in.th/album/196236/ผ้าโบราณพันปีสีกลีบบัว.
- สมพร โตนวล และ กุลชญา วงษ์เพ็ญ. (2559). *ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับครูสังคมศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

การพัฒนาการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติสำหรับผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยตง จังหวัดนครศรีธรรมราช

สุพรรณิการ์ ศรีสุวรรณ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

อีเมล: supunnika_sri@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติสำหรับผู้ปกครอง 2) เพื่อวัดความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม และ 3) เพื่อศึกษาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติสำหรับผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยตง จังหวัดนครศรีธรรมราช เครื่องมือที่ใช้ ประกอบด้วย แผนการใช้หลักสูตรฝึกอบรมผู้ปกครอง แบ่งออกเป็น 5 หัวข้อ แบบวัดความพึงพอใจชนิดมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 5 หัวข้อ หัวข้อละ 4 ประเด็น และแบบสังเกตทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเป็นไปตามกระบวนการจริยธรรมในมนุษย์ ประกอบด้วย เด็กปฐมวัยที่อยู่ในครอบครัวเดียวกันกับผู้ปกครอง จำนวน 18 ครอบครัว รวมทั้งสิ้น 36 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า

1. หลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติสำหรับผู้ปกครอง ประกอบด้วย 5 หัวข้อ ได้แก่ (1) อยู่กับดิน (2) กินกับน้ำ (3) เล่นกับลม (4) ล้อกับไฟ และ (5) เรียนรู้กับคนและสารเคมี มีประเด็นย่อย 4 ประเด็น ได้แก่ (1) การตระหนักถึงอันตรายจากภัยพิบัติ (2) การประเมินและการเตรียมรับมือขั้นพื้นฐาน (3) การเอาตัวรอดและการขอความช่วยเหลือ (4) การฟื้นฟูสภาพจิตใจหลังจากเกิดภัยพิบัติ
2. ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฯ ภาพรวมอยู่ในระดับสูงที่สุด ($\bar{x} = 4.89$, S.D. = 0.31) โดยมีระดับความพึงพอใจในหัวข้อ “ล้อกับไฟ” สูงที่สุด ($\bar{x} = 4.94$, S.D. = 0.23)
3. ทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการดูแลจากผู้ปกครองที่ผ่านการใช้หลักสูตรฝึกอบรมผู้ปกครอง สูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร ร้อยละ 41.94

คำสำคัญ

หลักสูตรฝึกอบรม การรับมือกับภัยพิบัติ ผู้ปกครอง เด็กปฐมวัย

Received: 25/10/2567

Revised: 28/11/2567

Accepted: 4/12/2567

Development of Disaster Response Preparedness Training Curriculum for Parents of Early Childhood in Border Patrol Police Learning Centre, Ban Huay Tong, Nakhon Si Thammarat Province

Supunnika Srisuwan

Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

E-mail: supunnika_sri@nstru.ac.th

Abstract

This research was a research and development study aimed to 1) create a disaster response preparedness training curriculum for parents, 2) measure parents' satisfaction with the training curriculum, and 3) examine the life skills of early childhood before and after the implementation of the Disaster Response Preparedness Training Curriculum for Parents of Early Childhood in Border Patrol Police Learning Centre, Ban Huay Tong, Nakhon Si Thammarat Province. The tools used included a parents' training curriculum implementation plan, a rating scale for measuring satisfaction, and a life skills observation tool for early childhood. The curriculum implementation plan was divided into 5 levels, 5 topics, and 4 issues per topic. The research target group, following ethical guidelines, consisted of 18 families, totaling 36 individuals, including early childhood children living in the same household as their parents. Data were analyzed using percentages, means, standard deviations, and synthesized with observational data. The results showed that:

1. The disaster response preparedness training curriculum for parents included five topics: (1) Ground Living, (2) Water Sustenance, (3) Wind Play, (4) Fire Awareness, and (5) Learning with People and Chemicals. Each topic was further divided into four subtopics: (1) Awareness of dangers from disasters, (2) Basic assessment and preparation, (3) Self-recovery and asking for help, and (4) Mental recovery after disaster.
2. Parents' overall satisfaction with the curriculum was at the highest ($\bar{x} = 4.89$, S.D. = 0.31), with the highest satisfaction for Fire Awareness ($\bar{x} = 4.94$, S.D. = 0.23)
3. The life skills of early childhood cared for by parents who completed the training increased by 41.94% compared to before the curriculum implementation.

Keywords

Training Curriculum, Disaster Response Preparedness, Parents, Early Childhood

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแล และพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่งเพื่อพัฒนา ด้านร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมดำเนินการด้วย เป็นใจความสำคัญที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 54 สอดคล้องตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ที่ต้องการให้มีการพัฒนากลุ่มเด็กปฐมวัยให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะ สมอง ทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิตและทักษะทางสังคมเพื่อให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพ ดังนั้น การจะพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานในทุกมิติ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้ผู้ปกครองได้ตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

การได้มีโอกาสสำรวจข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเชิงลึกจากการร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านการศึกษา ปฐมวัย ณ ศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยตงตลอด 8 ปีที่ผ่านมา พบว่า นอกจากการพัฒนาคุณครูผู้ดูแลเด็ก เห็นสมควรให้มีการพัฒนาหลักสูตรการรับมือกับภัยพิบัติขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ปกครองเพื่อนำไปปรับใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการ ด้านทักษะชีวิตให้แก่บุตรหลาน โดยให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมผู้ที่มีส่วนในการดูแลเด็กปฐมวัยโดยใช้ท้องถิ่นเป็นฐาน ให้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นการเตรียมพื้นฐานชีวิตมนุษย์ที่สมบูรณ์ในช่วงวัยที่สำคัญที่สุดของ ชีวิต และเพื่อให้เด็กปฐมวัยสามารถรับมือกับภัยอันตรายเบื้องต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธีรภรณ์ ภักดี, 2560) ซึ่งการพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติสำหรับผู้ปกครองในครั้งนี้คำนึงถึงสอดคล้องตามวิถีของคนในท้องถิ่น และเป็นหลักสูตรที่ ประสานความร่วมมือระหว่างผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร คุณครูผู้สอน ผู้ปกครอง ปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่น และผู้เชี่ยวชาญด้านการ ส่งเสริมทักษะชีวิตที่สอดคล้องกับท้องถิ่นของศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยตง เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากผู้ ปกครองในชุมชนบ้านห้วยตงที่พร้อมใจกันระดมความคิด ถ่ายทอดประสบการณ์ และให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทักษะชีวิต เพื่อให้เด็กปฐมวัยสามารถรับมือกับภัยพิบัติเบื้องต้นได้ด้วยตนเอง

กระบวนการฝึกอบรมในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เครื่องมือวิจัยที่ ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการใช้หลักสูตรฝึกอบรมภัยพิบัติสำหรับผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย ให้เกิดความตระหนัก เข้าใจ และสามารถช่วยเหลือตนเองได้อย่างเหมาะสมเมื่อตกอยู่ในสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วน โดยมีการ พัฒนาขึ้นจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ในที่นี้คือ ทักษะความพร้อมด้าน ทักษะชีวิตโดยใช้ท้องถิ่นเป็นฐาน นั่นคือ การเอาตัวรอดเมื่อเกิดภัยพิบัติ เช่น การสังเกตความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ การเฝ้า ระวังภัย การขอความช่วยเหลือในยามคับขัน การช่วยเหลือตนเองเมื่อเจ็บป่วย หรือการกล้าตัดสินใจเพื่อเอาตัวรอดใน สถานการณ์ที่เร่งด่วน ทั้งหมดนี้เป็นสถานการณ์ที่ผู้ปกครองยังไม่เคยได้รับความรู้ จึงเป็นความกังวลใจและต้องการที่จะให้มีการ ฝึกอบรมอย่างชัดเจนและสามารถนำไปปรับใช้ได้จริง และเนื่องจากพื้นที่การติดต่อของผู้ปกครองค่อนข้างห่างไกลและมีข้อจำกัด ในการเดินทาง ผู้วิจัยจึงใช้การฝึกอบรมกลุ่มย่อยจากผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างที่มีความพร้อม สอดคล้องกับ คุณลักษณะ พหุปัญญา รัตน์ (2561) ที่ให้ความสำคัญกับการฝึกทักษะการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็กปฐมวัย ควรเน้นการเป็นต้นแบบที่ดีให้แก่เด็ก ปฐมวัยด้วยความเป็นกัลยาณมิตร และเน้นการสื่อสารด้วยรอยยิ้มและปิยวาจาเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วมการอบรมเพื่อให้ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติสำหรับผู้ปกครอง ศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยตง ในครั้งนี้ มีการศึกษาข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินงานวิจัย ปีที่ ๑ (สุพรรณิการ์ ศรีสุวรรณ และ จุฬาลักษณ์ สุตระ, ๒๕๖๗) จำนวน ๔ ด้าน ประกอบด้วย ๑) ข้อมูลด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context evaluation) เป็นการ ประเมินเพื่อพิจารณาสภาพแวดล้อมรอบตัวของเด็กปฐมวัยที่มีผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตให้แก่เด็ก ๒) ข้อมูลด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input evaluation) เช่น การสัมภาษณ์ สอบถาม สังเกต ศึกษาเอกสารประกอบการออกแบบหลักสูตรโดยการสังเคราะห์

และการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรก่อนการนำไปใช้จริง 3) ข้อมูลด้านกระบวนการ (Process evaluation) ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตร (Try out) และปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ควบคู่กับการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย 4) การศึกษาด้านผลผลิต (Product evaluation) เป็นข้อมูลด้านสุดท้ายที่ผู้วิจัยจะได้รับหลังจากที่มีการทดลองใช้หลักสูตร คือ จากผลการเปรียบเทียบจากการประเมินทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการใช้หลักสูตร การศึกษาข้อมูลความพึงพอใจของผู้ปกครองที่ผ่านการฝึกอบรม และข้อมูลจากผู้ปกครองที่ผ่านการฝึกอบรมและได้นำไปปรับใช้ในชีวิตจริงทั้งด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. สร้างแผนการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติสำหรับผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย
2. ประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติ
3. ศึกษาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติสำหรับผู้ปกครอง

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย กลุ่มอาสาสมัครวิจัยที่ผ่านการขออนุญาตเป็นไปตามกระบวนการจริยธรรมในมนุษย์ ได้แก่ ผู้ปกครองที่มีบุตรหลานอยู่ในระดับชั้นอนุบาล 1 - 3 และเด็กปฐมวัย เพศชาย-หญิง ที่มีอายุระหว่าง 3 - 6 ปี กำลังศึกษาอยู่ ณ ศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยตง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2566 - 2567 ที่อยู่ในครอบครัวเดียวกันกับผู้ปกครอง จำนวนกลุ่มละ 18 คน รวมทั้งสิ้น 36 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือวิจัย

1.1 แผนการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติสำหรับผู้ปกครอง เป็นหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากข้อมูลเชิงลึกที่ได้รับจากการสังเคราะห์ข้อมูลวิจัยในปีที่ 1 (สุพรรณิการ์ ศรีสุวรรณ และ จุฬาลักษณ์ สุตระ, 2567) ประกอบด้วย 5 หัวข้อ ได้แก่ (1) อยู่กับดิน (2) กินกับน้ำ (3) เล่นกับลม (4) ล้อกับไฟ และ (5) เรียนรู้กับคนและสารเคมี ในแต่ละหัวข้อประกอบด้วยประเด็นย่อย 4 ประเด็น ได้แก่ (1) การตระหนักถึงอันตรายจากภัยพิบัติ (2) การประเมินและการเตรียมรับมือขั้นพื้นฐาน (3) การเอาตัวรอดและการขอความช่วยเหลือ (4) การฟื้นฟูสภาพจิตใจหลังจากเกิดภัยพิบัติ

1.2 แบบวัดความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติสำหรับผู้ปกครอง มีจำนวน 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ความสัมพันธ์ อายุ และประสบการณ์ในการเผชิญกับภัยพิบัติ

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตเด็กปฐมวัยโดยใช้ท้องถิ่นเป็นฐานชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 5 หัวข้อ หัวข้อละ 4 ประเด็น

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ สำหรับเขียนข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1.3 แบบสังเกตทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยตง มีจำนวน 20 ข้อ เป็นแบบทดสอบสถานการณ์พร้อมรูปภาพประกอบอย่างง่าย โดยมีภาพวาดประกอบ 4 ตัวเลือก สำหรับประเมินเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการใช้หลักสูตรสำหรับผู้ปกครอง ผู้วิจัยเป็นผู้พัฒนาจากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยเพิ่มเติมประเด็นตามข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์และสอบถามอย่างไม่เป็นทางการร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน คุณครูผู้สอนระดับปฐมวัย และวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ ควบคู่กับการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ โดยใช้ภาพวาดประกอบข้อความสั้น ๆ เพื่อให้เด็ก

ปฐมวัยเกิดความเข้าใจในการสนทนาเป็นรายบุคคลร่วมกับผู้วิจัย

2. การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ปีที่ 2 มีขั้นตอนการทดสอบคุณภาพ ดังนี้

2.1 แผนการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติสำหรับผู้ปกครอง ผ่านการวิพากษ์หลักสูตรฯ เพื่อหาคุณภาพของหลักสูตร และพัฒนาจากคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย นักวิชาการทางการศึกษา ปฐมวัย ครูฝึกการตอบโต้ภัยพิบัติ และนักจัดกิจกรรม พงศวิทยาสำหรับเด็กและเยาวชน ก่อนนำไปทดลองใช้ มีการปรับแก้ตามคำแนะนำก่อนนำไปทดลองใช้จริง โดยมีลำดับขั้นดังนี้

- 1) ผู้วิจัยมีการลงพื้นที่เพื่อประชุมเสวนากลุ่มย่อยร่วมกับผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยตง ผู้ปกครอง คุณครู และวิทยากรฝึกอบรม
 - 2) เพิ่มเติมประเด็นสำคัญในหลักสูตร และปรับแก้ไขหัวข้อที่ไม่สอดคล้องตามบริบทของท้องถิ่น และมีการประชุมวิพากษ์หลักสูตรร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน
 - 3) ผู้วิจัยพัฒนาและออกแบบเล่มหลักสูตรร่วมกับวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำไปทดลองใช้ในการฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติสำหรับผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย
- 2.2 แบบวัดความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติสำหรับผู้ปกครอง และแบบประเมินทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบรายละเอียด ความถูกต้อง ความชัดเจนของเนื้อหา ความกระชับและความเหมาะสมของภาษา โดยหาค่าความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) กำหนดให้ทุกประเด็นต้องอยู่ในเกณฑ์ 0.50-1.00 ผลปรากฏว่ามีค่าตั้งแต่ 0.67-1.00 จากนั้นผู้วิจัยมีการทดลองใช้และปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปทดลองใช้จริง

3. กระบวนการเก็บข้อมูล

- 3.1 ผู้วิจัยยืนยันผลการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ต่อเนื่องเป็นปีที่ 2 เนื่องจากเด็กปฐมวัยเป็นอาสาสมัครกลุ่มเปราะบางจึงต้องมีการพิจารณาอนุมัติอีกครั้ง
- 3.2 ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อขออนุญาตจากผู้ปกครอง และศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยตง เป็นรายกรณี และดำเนินการประเมินทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย เป็นรายบุคคลด้วยตนเอง โดยใช้แบบประเมินทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยตง มีจำนวน 20 ข้อ ก่อนการใช้หลักสูตร
- 3.4 วิทยากรและผู้วิจัยร่วมจัดฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติสำหรับผู้ปกครอง ประกอบด้วย 5 หัวข้อ ได้แก่ (1) อยู่กับดิน (2) กินกับน้ำ (3) เล่นกับลม (4) ล้อกับไฟ และ (5) เรียนรู้กับคนและสารเคมี
- 3.5 ดำเนินการฝึกอบรม 2 ครั้ง เนื่องจากมีผู้ปกครองส่วนหนึ่งไม่สามารถเข้ารับการฝึกอบรมได้ครบถ้วนในครั้งแรก จึงมีการจัดอบรมครั้งที่ 2 เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างอาสาสมัครทุกท่านได้มีส่วนร่วมในการอบรม และหลังจากครบ 1 เดือนได้มีการติดตามผลกลุ่มย่อยเพื่อสนทนา
- 3.6 ผู้ปกครองที่ผ่านการฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติฯ ทำแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติสำหรับผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตเด็กปฐมวัยโดยใช้ท้องถิ่นเป็นฐาน ศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยตง
- 3.7 ผู้วิจัยได้มีการติดตามผลโดยการนัดหมายสนทนากลุ่มย่อยอย่างไม่เป็นทางการร่วมกับวิทยากรฝึกอบรม ผู้ปกครอง คุณครูใหญ่ และคุณครูระดับชั้นอนุบาล
- 3.8 ผู้วิจัยสังเกต สัมภาษณ์ และสอบถามเด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคลโดยใช้แบบประเมินทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยตง มีจำนวน 20 ข้อ หลังการใช้หลักสูตรฯ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนาและออกแบบเล่มหลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติสำหรับผู้ปกครอง

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากการประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมฯ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.3 การวิเคราะห์ผลการประเมินทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองการใช้หลักสูตรโดยใช้แบบประเมินทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกับการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มย่อย

ผลการวิจัย

1. แผนการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติเบื้องต้นสำหรับผู้ปกครองมีเนื้อหาการฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติสำหรับผู้ปกครองเพื่อให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญในการเอาตัวรอดของเด็กปฐมวัยเมื่อเกิดภัยพิบัติ ประกอบด้วย 5 หัวข้อ ได้แก่ (1) อยู่กับดิน (2) กินกับน้ำ (3) เล่นกับลม (4) ล้อกับไฟ และ (5) เรียนรู้กับคนและสารเคมี ประกอบด้วยประเด็นย่อย 4 ประเด็น ได้แก่ (1) การตระหนักถึงอันตรายจากภัยพิบัติ (2) การประเมินและการเตรียมรับมือขั้นพื้นฐาน (3) การเอาตัวรอดและการขอความช่วยเหลือ (4) การฟื้นฟูสภาพจิตใจหลังจากเกิดภัยพิบัติความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตเด็กปฐมวัยโดยใช้ท้องถิ่นเป็นฐาน

2. ความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติสำหรับผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 5 หัวข้อ ดังนี้

2.1 ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติ หัวข้อ “อยู่กับดิน” ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติ หัวข้อ “อยู่กับดิน”

หัวข้อ “อยู่กับดิน”	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. การตระหนักถึงอันตรายจากภัยพิบัติ	4.94	0.24	มาก
2. การประเมินและการเตรียมรับมือขั้นพื้นฐาน	4.78	0.43	มาก
3. การเอาตัวรอดและการขอความช่วยเหลือ	4.49	0.24	มาก
4. การฟื้นฟูสภาพจิตใจหลังจากเกิดภัยพิบัติ	4.89	0.32	มาก
ภาพรวม	4.89	0.32	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติ หัวข้อ “อยู่กับดิน” ภาพรวมและทุกประเด็นย่อยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.78 - 4.94$) ประเด็นที่สูงที่สุด คือ การตระหนักถึงอันตรายจากภัยพิบัติ ($\bar{x} = 4.94$)

2.2 ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติ หัวข้อ “กินกับน้ำ” ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติ หัวข้อ “กินกับน้ำ”

หัวข้อ “อยู่กับดิน”	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. การตระหนักถึงอันตรายจากภัยพิบัติ	4.78	0.43	มาก
2. การประเมินและการเตรียมรับมือขั้นพื้นฐาน	4.89	0.32	มาก
3. การเอาตัวรอดและการขอความช่วยเหลือ	4.78	0.43	มาก
4. การฟื้นฟูสภาพจิตใจหลังจากเกิดภัยพิบัติ	4.72	0.46	มาก
ภาพรวม	4.79	0.41	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติ หัวข้อ “กินกับน้ำ” ภาพรวมและทุกประเด็นย่อยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.72 - 4.89$) ประเด็นที่สูงที่สุด คือ การประเมินและการเตรียมรับมือขั้นพื้นฐาน ($\bar{x} = 4.89$)

2.3 ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติ หัวข้อ “เล่นกับลม” ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติ หัวข้อ “เล่นกับลม”

หัวข้อ “เล่นกับลม”	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. การตระหนักถึงอันตรายจากภัยพิบัติ	4.78	0.43	มาก
2. การประเมินและการเตรียมรับมือขั้นพื้นฐาน	4.89	0.32	มาก
3. การเอาตัวรอดและการขอความช่วยเหลือ	4.78	0.43	มาก
4. การฟื้นฟูสภาพจิตใจหลังจากเกิดภัยพิบัติ	4.72	0.46	มาก
ภาพรวม	4.79	0.41	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติ หัวข้อ “เล่นกับลม” ภาพรวมและทุกประเด็นย่อยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.78 - 5.00$) ประเด็นที่สูงที่สุด คือ การตระหนักถึงอันตรายจากภัยพิบัติ และการเอาตัวรอดและการขอความช่วยเหลือ ($\bar{x} = 5.00$)

2.4 ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติ หัวข้อ “ล้อยกับไฟ” ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติ หัวข้อ “ล้อยกับไฟ”

หัวข้อ “ล้อยกับไฟ”	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. การตระหนักถึงอันตรายจากภัยพิบัติ	4.94	0.24	มาก
2. การประเมินและการเตรียมรับมือขั้นพื้นฐาน	5.00	0.00	มาก
3. การเอาตัวรอดและการขอความช่วยเหลือ	4.83	0.38	มาก
4. การฟื้นฟูสภาพจิตใจหลังจากเกิดภัยพิบัติ	5.00	0.00	มาก
ภาพรวม	4.94	0.23	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติ หัวข้อ “ล้อยกับไฟ” ภาพรวมและทุกประเด็นย่อยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.83 - 5.00$) ประเด็นที่สูงที่สุด คือ การประเมินและการเตรียมรับมือขั้นพื้นฐาน และการฟื้นฟูสภาพจิตใจหลังจากเกิดภัยพิบัติ ($\bar{x} = 5.00$)

2.5 ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติ หัวข้อ “เรียนรู้กับคนและสารเคมี” ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติ หัวข้อ “เรียนรู้กับคนและสารเคมี”

หัวข้อ “เรียนรู้กับคนและสารเคมี”	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. การตระหนักถึงอันตรายจากภัยพิบัติ	4.78	0.43	มาก
2. การประเมินและการเตรียมรับมือขั้นพื้นฐาน	4.94	0.24	มาก
3. การเอาตัวรอดและการขอความช่วยเหลือ	4.94	0.24	มาก
4. การฟื้นฟูสภาพจิตใจหลังจากเกิดภัยพิบัติ	5.00	0.00	มาก
ภาพรวม	4.92	0.28	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติ หัวข้อ “เรียนรู้กับคนและสารเคมี” ภาพรวมและทุกประเด็นย่อยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.78 - 5.00$) ประเด็นที่สูงที่สุด คือ การประเมินและการเตรียมรับมือขั้นพื้นฐาน และการเอาตัวรอดและการขอความช่วยเหลือ ($\bar{x} = 4.50$)

3. ทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากผู้ปกครองที่ผ่านการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติสำหรับผู้ปกครอง โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเกตที่โรงเรียนเป็นเวลา 2 ครั้ง ครั้งละ 1 วัน สรุปผลได้ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ระดับทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมผู้ปกครอง

รายการ	$\bar{x}$	ร้อยละ	แปลความหมาย
ก่อนใช้หลักสูตรฝึกอบรมฯ ผู้ปกครอง	5.94	29.72	น้อยที่สุด
หลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมฯ ผู้ปกครอง	14.33	71.67	มาก
สรุปหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมฯ สูงกว่าก่อนใช้	41.94		

จากตารางที่ 6 พบว่า ระดับทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากผู้ปกครองหลังผ่านการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติสำหรับผู้ปกครองสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรฯ ร้อยละ 41.94

สรุปผลการวิจัย

การจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติเบื้องต้นสำหรับผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย ศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยตง อ.นบพิตำ จ.นครศรีธรรมราช มีประเด็นสำคัญที่ได้จากการเก็บข้อมูลโดยใช้ท้องถิ่นเป็นฐาน จำนวน 5 หัวข้อหลัก และ 4 ประเด็นย่อยที่สอดคล้องตามความต้องการของผู้ปกครองทำให้หลักสูตรฉบับนี้ได้รับการยอมรับจากผู้ปกครองผู้เข้าร่วมอบรม ภาพรวมอยู่ในระดับสูงที่สุด ($\bar{x} = 4.88$, S.D. = 0.33) โดยพึงพอใจต่อหัวข้อล่อภัยไฟ สูงที่สุด ($\bar{x} = 4.96$, S.D. = 0.21) รองลงมาคือ หัวข้อเรียนรู้กับคนและสารเคมี ($\bar{x} = 4.89$, S.D. = 0.32) และเมื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยหลังการใช้หลักสูตร โดยเว้นระยะก่อนใช้หลักสูตรและหลังใช้หลักสูตรเพียง 1 เดือน พบว่า เด็กปฐมวัยกลุ่มอาสาสมัครที่ได้ตามกระบวนการจริยธรรมในมนุษย์มีระดับทักษะชีวิตที่สูงขึ้นร้อยละ 41.94

ภาพที่ 1 องค์ประกอบหลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติเบื้องต้นสำหรับผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย

อภิปรายผลการวิจัย

1. หลักสูตรฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติเบื้องต้นสำหรับผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย มีประเด็นที่ได้รับการพัฒนาและต่อยอดจากการดำเนินงานวิจัยในปีที่ 1 และมีการเพิ่มเติมประเด็นให้สอดคล้องตามบริบทของท้องถิ่น โดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และภูมิประเทศโดยรอบ ประกอบด้วยรายละเอียดประเด็นย่อย 4 ประเด็น ได้แก่ (1) การตระหนักถึงอันตรายจากภัยพิบัติ (2) การประเมินและการเตรียมรับมือขั้นพื้นฐาน (3) การเอาตัวรอดและการขอความช่วยเหลือ (4) การฟื้นฟูสภาพจิตใจหลังจากเกิดภัยพิบัติ สอดคล้องกับ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2566) ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการองค์ความรู้ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย เช่น การสังเกตธรรมชาติรอบตัว การรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ การเข้าใจสาเหตุของการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติระดับพื้นฐาน การเอาตัวรอด การเลือกพื้นที่ปลอดภัยเพื่อหลบภัย การขอความช่วยเหลือ และการดูแลตนเองเมื่อเหตุการณ์เข้าสู่สถานการณ์ปกติ ซึ่งเป็นการทำหยาที่ควรเกิดจากการปลูกฝังผ่านการอบรมเลี้ยงดูจากบุคคลใกล้ชิด โดยเฉพาะพ่อแม่ ผู้ปกครองที่ต้องฝึกทักษะของเด็กผ่านกิจวัตรกิจกรรมประจำวัน เพื่อให้เด็กรู้สึกมั่นคงทางจิตใจ ไม่ตื่นตระหนกเมื่อประสบกับเหตุการณ์จริง (กรมอนามัย, 2565)

2. การออกแบบหลักสูตรเพื่อฝึกอบรมการรับมือกับภัยพิบัติเบื้องต้นสำหรับผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยโดยใช้ท้องถิ่นเป็นฐานเป็นการจัดกิจกรรมฝึกอบรมครั้งแรกของผู้ปกครอง ศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยตง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช การดำเนินงานวิจัยตลอด 2 ปีที่ผ่านมา ทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกไว้วางใจและให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากการจัดอบรมในครั้งนี้มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยในพื้นที่ห่างไกลจึงจำเป็นต้องให้ความรู้และอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ผู้ปกครอง สอดคล้องกับ กุลณพัฒน์ พงษ์ยุทธรัตน์ (2561) ที่ได้กล่าวถึงการพัฒนาเด็กด้านการรับความจริงต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เพื่อให้เด็กมีโอกาสในการพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของการพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพต้องอาศัยความต่อเนื่องและมีการลำดับรายละเอียดเนื้อหาการอบรมที่กระชับ ชัดเจน เข้าใจง่าย และนำไปปรับใช้ได้จริง ผู้วิจัยร่วมกับวิทยากรจึงมีการวางแผนการดำเนินการฝึกอบรมในช่วงเวลาที่ผู้ปกครองสะดวก สามารถสละเวลาส่วนตัวเพื่อพัฒนาทักษะการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานเพื่อเตรียม

รับมือกับภัยพิบัติ ทำให้ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรการฝึกอบรมอยู่ในระดับที่สูงมากทุกหัวข้อของหลักสูตร

3. ผู้ปกครองมีระดับความพึงพอใจต่อหัวข้อ “กินกับน้ำ” ในระดับที่น้อยที่สุดเนื่องจากการเป็นการฝึกอบรมที่ผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยมีความคุ้นเคย สอดคล้องกับ องค์การช่วยเหลือเด็ก (2562) ที่ได้กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เรื่องความปลอดภัยทางน้ำสำหรับเด็กปฐมวัยควรเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองควรเฝ้าระวังอันดับแรก ผู้ปกครองจึงแสดงออกถึงความมุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาตนเองเพื่อยกระดับการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน เนื่องจากผู้ปกครองเกิดความตระหนักจากประสบการณ์ที่เคยเป็นผู้ประสบภัยเพราะบริบทโดยรอบมีสภาพความเป็นอยู่ที่เน้นการทำเกษตรกรรมเพื่อการส่งออกทำให้มีการตัดไม้ทำลายป่าเป็นบริเวณกว้างส่งผลกระทบต่อเชิงลบในฤดูฝน เช่น น้ำป่าไหลหลาก น้ำดินถล่ม ปัญหาไฟฟ้าดับ หรือไฟไหม้ป่า รวมทั้งการใช้สารเคมีในการเกษตรเป็นวงกว้าง การพัฒนาหลักสูตรผู้ปกครองในครั้งนี้จึงเริ่มต้นจากการสร้างความตระหนักจากภัยที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา (Unicef, 2014) เป็นความเร่งด่วนที่ผู้ปกครองควรฝึกทักษะชีวิตให้แก่บุตรหลาน สอดคล้องกับงานวิจัยด้านภัยพิบัติที่ประเทศอินโดนีเซียของ Winangsih & Kurniati (2019) ที่ได้กล่าวว่า ควรมีหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้สามารถรับมือกับภัยพิบัติได้ด้วยตนเองอย่างจริงจังโดยเฉพาะในพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยและพื้นที่ห่างไกลยากต่อการเข้าถึงเพื่อลดระดับความเจ็บป่วยและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อเด็กปฐมวัย

4. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากผู้ปกครองที่ผ่านการฝึกอบรมฯ มีระดับทักษะชีวิตสูงขึ้นเนื่องจากก่อนฝึกอบรมผู้ปกครองพบว่า ผู้ปกครองมีทักษะด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตให้แก่เด็กโดยเฉพาะด้านการเตรียมรับมือกับภัยพิบัติอยู่ในระดับที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างเร่งด่วน (สุพรรณิการ์ ศรีสุวรรณ และจุฬาลักษณ์ สุตระ, 2567) สอดคล้องกับ Hakim, Inten, & Mulyani (2019) ที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยเฉพาะด้านภัยพิบัติในการรับมือกับไฟเนื่องจากเด็กเป็นช่วงวัยที่สามารถพัฒนาอวัยวะส่วนต่าง ๆ ได้ง่ายที่สุด และเพื่อความปลอดภัยของเด็กควรมีการจัดหลักสูตรที่มีความชัดเจนทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กมีความรู้และความเข้าใจ เกิดความตระหนัก และสามารถแสดงพฤติกรรมเป็นต้นแบบที่ดี สอดคล้องกับ ฝ่ายวาริ ประภาสวัต (2564) ที่ได้กล่าวถึงหลักการฝึกความรับผิดชอบให้แก่เด็กควรเริ่มต้นในช่วงปฐมวัยเนื่องจากเป็นช่วงอายุที่สามารถซึมซับประสบการณ์ได้อย่างรวดเร็ว และควรฝึกผ่านกิจกรรมประจำวันให้เด็กรู้สึกคุ้นเคย ทำให้เด็กรับรู้ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งในเชิงบวกและลบ โดยมีผู้ปกครองคอยชี้แนะด้วยเหตุและผลจนกระทั่งเด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้ดีเหมาะสมตามวัยโดยไม่กล่าวโทษหรือรอคอยการตอบสนองจากผู้อื่นเป็นหลัก การเบื้องต้นที่จะช่วยให้เด็กกระตือรือร้นเพื่อเอาตัวรอดได้ดีเมื่อเกิดภัยพิบัติเช่นเดียวกับที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กโดยเริ่มต้นจากการพัฒนาทักษะความเป็นพ่อแม่ (Parenting Skills) ให้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองและครอบครัวอย่างรอบด้านเต็มตามศักยภาพ และจะต้องมีการออกแบบวิธีการฝึกอบรมผู้ปกครองเนื่องจากพื้นที่ชุมชนบ้านห้วยตงอยู่ในพื้นที่ที่มีภัยพิบัติเกิดขึ้นเป็นประจำทุกปีและนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น (สุพรรณิการ์ ศรีสุวรรณ และจุฬาลักษณ์ สุตระ, 2567)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. การฝึกอบรมผู้ปกครองมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกมิติของเด็กปฐมวัย ดังนั้นควรมีการติดตามและเสริมพลังผู้ปกครองให้ผู้ปกครองมีกำลังใจและประคองรักษาคุณภาพของการฝึกทักษะการเอาตัวรอดให้แก่บุตรหลานผ่านกิจกรรมกิจกรรมตามแนวทางที่เหมาะสมต่อไป

2. นอกเหนือจากการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานตามหลักสูตร ผู้ปกครองควรตระหนักการเฝ้าระวังและติดตามข่าวคราวการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมรอบตัวและถ่ายทอดให้เด็กเข้าใจด้วยภาษาในการสื่อสารเชิงบวกเพื่อให้เด็กรู้สึกมั่นใจและเตรียมพร้อมรับมือต่อสถานการณ์ได้ทันทั่วทั้ง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรออกแบบหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนระดับปฐมวัยในพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติเพื่อส่งเสริมทักษะการเตรียมรับมือจากภัยพิบัติขั้นพื้นฐานให้แก่เด็กปฐมวัย
2. ควรมีการพัฒนารูปแบบการประเมินทักษะชีวิตด้านการเตรียมรับมือจากภัยพิบัติขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงอายุเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถประเมินและส่งเสริมทักษะชีวิตที่มีความสำคัญของเด็กปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2566). *คู่มือการบูรณาการความรู้ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในหลักสูตรการศึกษา*. กรุงเทพฯ: กองส่งเสริมความร่วมมือด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กรมอนามัย. (2565). *การบูรณาการความร่วมมือ 6 กระทรวง การพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตกลุ่มเด็กปฐมวัย (0-6 ปี) พ.ศ. 2565-2569*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงสาธารณสุข.
- กุลณพัฒน์ พงษ์ธัญรัตน์. (2561). *การจัดการศึกษาปฐมวัย: นโยบายและการจัดการเชิงพุทธบูรณาการ*. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธีรภรณ์ ภักดี. (2560). *การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย*. อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- ฝ่ายวาริ ประภาสวัต. (2564). *เลี้ยงลูกให้รับผิดชอบได้*. สมุทรปราการ: วี พลัส กรุ๊ป (ไทยแลนด์).
- มันัญญา พงศ์สุวรรณ. (2565). รูปแบบแห่งการเป็นชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 16(3), 5-13.
- สุพรรณิการ์ ศรีสุวรรณ และจุฬาลักษณ์ สุตระ. (2567). การพัฒนาหลักสูตรสำหรับผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยใช้ท้องถิ่นเป็นฐาน ศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยตง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 16(2), 49-56.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *แผนพัฒนาการเด็กปฐมวัย 2564-2570*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- องค์การช่วยเหลือเด็ก. (2562). *คู่มือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เรื่อง ความปลอดภัยทางน้ำสำหรับเด็กปฐมวัย (ฉบับสมบูรณ์)*. กรุงเทพมหานคร: องค์การช่วยเหลือเด็ก Save the Children.
- Hakim, A., Inten, D. N., & Mulyani, D. (2019). The Literation of Disaster Mitigation for Early Childhood. *Social and Humaniora Research Symposium*, 409(2), 287-290.
- Unicef. (2014). *Early Childhood Development in Emergencies Integrated Programme Guide*. New York, Early childhood development Section.
- Winangsih, I. & Kurniati, E. (2019). Disaster Mitigation in Early Childhood Education. *Proceedings of the International Conference on Early Childhood Education and Parenting 2019 (ECEP 2019)*, 2020(454), 297-301.

การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิค 5W1H: กรณีศึกษาของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

นุชรัตน์ สีมาวาน¹ / สิริสุตา ทองเฉลิม²

^{1,2}สาขาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

อีเมล: nutcharat.sg64@ubru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้เทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมพัฒนาการอ่านจับใจความด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการพัฒนาการอ่านจับใจความด้วยเทคนิค 5W1H ซึ่งเป็นกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน การอ่าน ใช้รูปแบบการตั้งประเด็นคำถามด้วย Who, What, When, Where, Why, และ How เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดหรือรู้ในการคิดวิเคราะห์เนื้อเรื่องจากการอ่านและเสริมด้วยชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามระดับชั้น การเรียนรู้ของ Bloom ในชั้นที่ 1-3 ได้แก่ ชั้นความรู้ความจำ ชั้นความเข้าใจ และชั้นการประยุกต์ใช้ เพราะมีความเหมาะสมกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และสอดคล้องกับเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนอ่านจับใจความภาษาอังกฤษตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน 2551 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านโนนแคน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ชุดกิจกรรมพัฒนาการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ จำนวน 12 ชุด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ 40 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่าย อยู่ระหว่าง .43 – .83 และอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง .27 – .67 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .85 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเท่ากับ 32.90 และมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเท่ากับ 15.93 2) ชุดกิจกรรมพัฒนาการอ่านจับใจความด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E1/E2 คือ 83.12/82.25 ซึ่งสูงกว่ามาตรฐานที่ตั้งไว้ 80/80 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการพัฒนาการอ่านจับใจความด้วยเทคนิค 5W1H อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.30$, S.D = 0.75)

คำสำคัญ

การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ เทคนิค 5W1H กลยุทธ์การสอน

Received:	13/11/2567
Revised:	20/12/2567
Accepted:	28/12/2567

Developing English Reading Comprehension Skills Using the 5W1H Technique: A Case Study of Fifth-Grade Students

Nutcharat Seemawan¹ / Sirisuda ThongChalerm²

^{1,2}Department of Curriculum and Instructional Development,
Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University
E-mail: nutcharat.sg64@ubru.ac.th

Abstract

The study aimed to 1) compare the fifth graders' English reading comprehension achievement before and after learning procedures by using 5W1H technique, 2) study the efficiency values of the developed reading comprehension kits, based on the efficiency criteria of 80/80, and 3) investigate the students' satisfaction towards learning through the 5W1H technique. 5W1H is a teaching reading process by using the question forms with Who, What, When, Where, Why, and How to stimulate students to be enthusiastic in thinking and analyzing the content from the passages. The reading comprehension kits were used in learning activities to encourage students to gain Bloom's learning levels in stages 1 to 3, which are knowledge, understanding, and application. This research focused on using only 3 stages as they were appropriate for students' learning behavior and the content used in teaching English reading comprehension according to the Basic Core Curriculum 2551. The sample consisted of 30 fifth graders studying in the first semester of academic year 2024 at Bannan School, gained through cluster sampling. The research instruments included 12 reading comprehension kits, an achievement test of 40 items with difficulty indices between .43 and .83, the discrimination indices between .27 and .67, and the reliability of .85. The data were analyzed by using mean, standard deviation, percentage, and t-test dependent samples.

The research findings were as follows: 1) The students' learning achievement after learning through 5W1H technique was significantly higher than that before using it at the .01 level. 2) The kit efficiency values were 83.12/82.25 based on the standardized criteria of 80/80. 3) The students' satisfaction towards learning through the 5W1H technique was at a higher level ($\bar{x} = 4.30$, S.D = 0.75)

Keywords

English Reading Comprehension, 5W1H Technique, Teaching Strategy

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาอังกฤษถือได้ว่าเป็นภาษาที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับการสื่อสารในปัจจุบัน และเป็นภาษาสากลที่มีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ธุรกิจ การติดต่อค้าขาย การประชุมสัมมนา ทางทหาร การสื่อสารในชีวิตประจำวันหรือในสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนช่วยให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลก และสามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ จากความจำเป็นในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษดังกล่าวข้างต้น ทำให้มีการพัฒนาด้านหลักสูตร และการสอนมาอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีการเรียนวิชาภาษาอังกฤษตั้งแต่ชั้นพื้นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์และความจำเป็น และได้มีการกำหนดสาระสำคัญไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลก และตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การคิด สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้น และมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 190-191)

การอ่านเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้และการพัฒนาสติปัญญาของคนในสังคม การอ่านทำให้เกิดการพัฒนาด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถพฤติกรรม และค่านิยมต่าง ๆ รวมทั้งช่วยในการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิต พัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีที่สุดในชีวิต การอ่านจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตประจำวัน และต่อการเรียน (กรมวิชาการ, 2542, น.1) ในทุกวิชาและทุกสาขาอาชีพต้องใช้ทักษะด้านการอ่านเป็น เครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ในโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นสังคมของยุคดิจิทัล ที่มีสื่อต่าง ๆ ในการให้ข้อมูลข่าวสารแต่การอ่านก็ยังเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุด การอ่านเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาความคิดให้มีมุมมองความคิดที่กว้างไกลขึ้น สามารถนำความรู้และสิ่งที่ได้จากการอ่านมาช่วยในการตัดสินใจแก้ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งที่พบเจอได้ในชีวิตประจำวัน ช่วยให้ค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ความคิด ใหม่ ๆ (วรารณ พูลสวัสดิ์, 2564, น. 41)

ทักษะสำคัญที่จะช่วยให้การอ่านนั้นบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายนั้นคือการอ่านจับใจความ ไม่ว่าจะเป็นการอ่านเบื้องต้น ได้แก่ การอ่านแบบคร่าว ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือข้อคิดเห็นโดยรวมของเรื่องที่อ่าน การอ่านเพื่อหาข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ และการอ่านขั้นสูง ได้แก่ การอ่านเพื่อตีความ และการอ่านเพื่อการวิพากษ์วิจารณ์ การอ่านทั้ง 2 ระดับนี้ เบื้องต้นผู้อ่านต้องจับใจความสำคัญได้ก่อน ซึ่งทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ประกอบด้วย การรับรู้ที่ลึกซึ้ง ต้องอาศัยประสบการณ์ และการฝึกฝนอย่างเพียงพอ จึงจำเป็นต้องวางพื้นฐานการอ่านให้นักเรียนอย่างถูกต้องซึ่งเป็นหัวใจสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการอ่าน เนื้อเรื่องให้เข้าใจ สายชล โชติธนาภิก (2561, น. 41) นอกจากนี้การอ่านจับใจความยังเป็นพื้นฐานที่ทำให้ผู้อ่านสามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิพากษ์ การอ่านที่ถูกวิธีทำให้คนมีความฉลาด ประสบความสำเร็จในการเรียน ทำให้ระดับความคิด ความบันเทิง ช่วยพัฒนาการศึกษา พัฒนาเศรษฐกิจ สังคมคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพ สู่ความก้าวหน้ามั่นคงในชีวิตรอบด้านได้ (ทักษพร โพธิ์เหมือน, 2561, น. 16)

แต่ในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษา ยังคงไม่ประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะทักษะการอ่านจับใจความ เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีนิสัยรักการอ่าน จึงทำให้เกิดปัญหาด้านทักษะการอ่าน คืออ่านแล้วไม่เข้าใจความหมาย ไม่สามารถสรุปใจความสำคัญของเรื่องได้ อ่านได้บ้างบางครั้ง อ่านแล้วเชื่อตามที่อ่านโดยไม่ไตร่ตรองหรือวิเคราะห์ตีความ ไม่สามารถค้นหาประเด็นหลักของเรื่อง ไม่สามารถค้นหาข้อเท็จจริง และไม่สามารถแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านได้ (ธนภรณ์ ชันคำนันทะ, 2555, น. 2-3) การขาดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับคำศัพท์ โครงสร้างไวยากรณ์ ขาดทักษะในการตีความ ไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์ที่มีอยู่ในข้อความที่กำลังอ่าน จึงทำให้เกิดความรู้สึกว่าการอ่านเป็นเรื่องที่ยากลำบาก และน่าเบื่อหน่าย (ขวัญฤทัย มูลทาทอง, 2558, น. 2) นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนไม่สามารถตอบคำถามหรือบอกรายละเอียดและจับใจ

ความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ สาเหตุส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ยังขาดเทคนิคในการสอนอ่าน จึงไม่สามารถทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษได้ (วิไล ปันวละ, 2553, น.2) ดังนั้นทักษะการอ่านจับใจความจึงมีความสำคัญต่อนักเรียนเป็นอย่างยิ่งเพราะหากขาดทักษะการอ่านจับใจความแล้วก็จะทำให้การสื่อความหมายของข้อมูลข่าวสารผิดหรือไม่ชัดเจน จึงอาจส่งผลกระทบต่อผลการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การคมนาคม และประกอบอาชีพนั้นไม่มีประสิทธิภาพได้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) ของโรงเรียนบ้านโนนแคนพบว่า คะแนนผลการทดสอบภาษาอังกฤษในปีการศึกษา 2566 มีค่าเฉลี่ยระดับสถานศึกษาร้อยละ 25.00 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2566, น.1) ซึ่งเป็นผลมาจากปัญหาการอ่านของนักเรียน พบว่านักเรียนไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาบทเรียนหรือเนื้อเรื่องภาษาอังกฤษที่อ่าน ไม่สามารถวิเคราะห์ได้ว่ามีประเด็นใดเป็นประเด็นสำคัญของเรื่อง ไม่สามารถบอกได้ว่ามีเหตุการณ์อะไรบ้างที่เกิดขึ้นในเรื่องที่อ่าน นอกจากนี้ยังพบว่าค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาอังกฤษยังไม่เป็นไปตามค่าเป้าหมายของสถานศึกษาที่กำหนด ซึ่งในรายวิชาภาษาอังกฤษกำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาคิดเป็นร้อยละ 2 (คู่มือการประเมินคุณภาพการศึกษา โรงเรียนบ้านโนนแคน, 2566, น.26) ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจกับการพัฒนาการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ซึ่งถือเป็นทักษะที่สำคัญ ที่นักเรียนทุกคนจะต้องเรียนรู้ เพราะการอ่านจับใจความนั้นจะเป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักการสรุปเรื่องราว สรุปใจความสำคัญ เพราะการอ่านมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมอง และส่งผลให้มนุษย์สามารถเรียนรู้และสามารถนำใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง (ขวัญฤทัย มูลทาทอง, 2558, น. 18)

ผู้วิจัยจึงได้ให้ความสนใจการสอนโดยใช้เทคนิค 5W1H เพราะเป็นกระบวนการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิด โดยการฝึกใช้คำถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการทราบข้อเท็จจริง ได้แก่ What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อไร) Why (ทำไม) Who (ใคร) และ How (อย่างไร) ในประเด็นต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนากระบวนการคิด เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายในการเรียน ยังสามารถทำให้เข้าใจเนื้อหาของเรื่องได้ชัดเจน โดยมีการจัดการเรียนการสอนตามหลักการสอนการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษแบ่งได้เป็น 3 ระยะ ได้แก่ กิจกรรมก่อนอ่าน กิจกรรมขณะอ่าน และกิจกรรมหลังอ่าน (กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ, 2542, น. 4-6) การอ่านและการคิดต้องพัฒนาควบคู่กันไป การใช้คำถามที่พัฒนากระบวนการคิดตามระดับการเรียนรู้ของ Bloom จะเป็นวัตถุประสงค์ด้านปัญญา โดยเริ่มจากคิดในระดับพื้นฐานที่สุดไปสู่ความคิดในระดับสูง คำถามที่ส่งเสริมความรู้ ความคิด โดยการใช้รูปแบบการตั้งประเด็นคำถาม 5W1H ตามระดับการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย Bloom ได้แก่ ขั้นการจำ ขั้นการเข้าใจ ขั้นการประยุกต์ใช้ ขั้นการวิเคราะห์ ขั้นการประเมิน และขั้นการสังเคราะห์ (วิวัฒน์ ชัดติยะมาน และอมลวรรณ วีระธรรม, 2549, น. 85-86)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านโนนแคน โดยใช้กระบวนการพัฒนาการอ่านจับใจความตามแนวทางของกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ ในการจัดการเรียนการสอนการอ่าน ใช้รูปแบบการตั้งประเด็นคำถามด้วย 5W1H และเสริมด้วยชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามระดับขั้นการเรียนรู้ของ Bloom ในขั้นที่ 1-3 ได้แก่ ขั้นความรู้ความจำ ขั้นความเข้าใจ และขั้นการประยุกต์ใช้ เพราะมีความเหมาะสมกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และสอดคล้องกับเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนอ่านจับใจความภาษาอังกฤษตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน 2551 โดยมีแนวทางในการดำเนินการวิจัย ดังนี้ 1) กิจกรรมก่อนอ่าน (Pre-Reading) เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนสนทนากับหัวข้อที่จะอ่าน โดยใช้คำถาม Who (ใคร) What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อไร) ตามขั้นที่ 1 ขั้นความรู้ความจำ 2) กิจกรรมขณะอ่าน (While-Reading) กระตุ้นให้นักเรียนทำความเข้าใจกับความหมายของคำศัพท์ เนื้อเรื่อง ถามถึงว่าในเรื่องที่อ่านนั้นมีบุคคลใดบ้าง ทำอะไร อยู่ที่ไหน และมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น โดยใช้คำถาม Who (ใคร) What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อไร) ตามขั้นที่ 1 ขั้นความรู้ความจำ และหาใจความสำคัญของเรื่อง ความเป็นเหตุเป็นผล ความสัมพันธ์ของโครงเรื่องด้วยการใช้คำถาม Why (ทำไม) ตามขั้นที่ 2 ขั้นความเข้าใจ และ ขั้นที่ 3 ขั้นการประยุกต์ใช้ โดยใช้คำถาม How (อย่างไร) 3) กิจกรรมหลังอ่าน (Post-Reading) สรุปเนื้อเรื่องและนำ

ความรู้หรือข้อมูลที่ได้นำไปใช้ในการตอบคำถามในชุดกิจกรรม โดยครูคอยกระตุ้นด้วยคำถามโดยใช้คำถาม Who (ใคร) What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อไร) ตามขั้นที่ 1 ขั้นความรู้ความจำ และหาใจความสำคัญของเรื่อง ความเป็นเหตุเป็นผล ความสัมพันธ์ของโครงเรื่องด้วยการใช้คำถาม Why (ทำไม) ตามขั้นที่ 2 ขั้นความเข้าใจ ตามขั้นที่ 3 ขั้นการประยุกต์ใช้ โดยใช้คำถาม How (อย่างไร) โดยผู้วิจัยมีความคาดหวังว่าการวิจัยครั้งนี้จะช่วยพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะการอ่านจับใจความ สามารถตีวิเคราะห์ จับประเด็น ตีความสิ่งที่อ่านเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการสื่อสารได้ สามารถเชื่อมโยงทักษะการอ่านจับใจความไปใช้ในการคิดวิเคราะห์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ และเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมพัฒนาการอ่านจับใจความด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

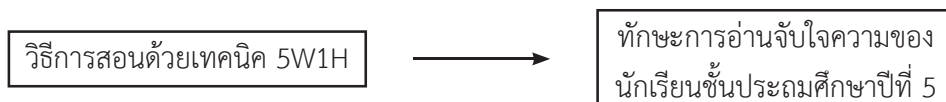
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มเครือข่ายแก้งโนนกาเร็น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 193 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ, วิธีการสอนด้วยเทคนิค 5W1H
2. ตัวแปรตาม คือ ทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อจับใจความ ด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังต่อไปนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มเครือข่ายแก้งโนนกาเร็น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 อำเภอเดชอุดมจังหวัดอุบลราชธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 193 คน จำนวน 13 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านโนนแคน อำเภอเดชอุดมจังหวัดอุบลราชธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 ผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) โดยวิธีวิธีการสุ่ม

แบบกลุ่ม (Cluster Sampling) เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างแล้วพบว่า เป็นกลุ่มที่มีผลคะแนนการทดสอบระดับชาติต่ำกว่าระดับประเทศ และมีหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. ชุดกิจกรรมพัฒนาการอ่านจับใจความ จำนวน 12 ชุด ซึ่งมีเนื้อหาที่สอดคล้องตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านโนนแคน มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 83.12/82.25
2. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษจำนวน 40 ข้อ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และครอบคลุมตัวชี้วัด ต 1.1 ป.5/4 บวกใจความสำคัญและตอบคำถาม จากการฟังและ อ่าน บทสนทนา นิทานง่าย ๆ และเรื่องเล่า โดยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.8 มีค่าความยาก (P) อยู่ระหว่าง 0.43 – 0.83 และอำนาจจำแนก (R) อยู่ระหว่าง 0.27 – 0.67 มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.75 ขึ้นไป ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.85
3. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความด้วยเทคนิค 5W1H ซึ่งประกอบด้วยประเด็นคำถาม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล ใช้รูปแบบการวัดเป็นแบบใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert (Likert Scale) โดยมีระดับคะแนนดังนี้ 5 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด 4 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมาก 3 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับปานกลาง 2 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อย 1 หมายถึง มีความระดับความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อจับใจความด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 มีแนวทางในการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ต่อไปนี้

1. สุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling)
2. ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนทำการทดลองสอนด้วยเทคนิค 5W1H แบบ One-Group Pretest-Posttest Design
3. ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 12 ชุด เป็นระยะเวลา 12 ชั่วโมง โดยแต่ละกิจกรรมใช้เวลาในการดำเนินการ 1 ชั่วโมง
4. ทดสอบความสามารถการอ่านจับใจความหลังเรียนทันที โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
5. สสำรวจความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความ โดยใช้เทคนิค 5W1H โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิค 5W1H
6. ตรวจผลการทดสอบ เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด แล้วนำไปประมวลผล วิเคราะห์ผล สรุปผล อภิปรายผล การทำการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติอ้างอิงแบบไม่อิงพารามิเตอร์ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และการทดสอบสมมติฐาน (Paired t-test) เพื่อวิเคราะห์ความ

สามารถทางการอ่านเพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความการอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิค 5W1H

2. ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H

3. วิเคราะห์หาคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์โดยใช้สูตร (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2540) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนพัฒนาการของนักเรียนรายบุคคลและคะแนนพัฒนาการโดยรวม

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลพัฒนาการทักษะการอ่านจับใจความและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตาราง 1 แสดงการเปรียบเทียบผลพัฒนาการทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อจับใจความก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน

การวิเคราะห์ผล	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลผลระดับพัฒนาการสัมพัทธ์
ก่อนเรียน	30	15.13	3.73	ระดับกลาง
หลังเรียน	30	32.90	1.68	
คะแนนพัฒนาการ	30	37.87	9.10	

จากตาราง 1 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการสอบก่อนเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 15.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.73 ผลการสอบหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 32.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.68 มีผลพัฒนาการอยู่ในระดับกลาง มีค่าเฉลี่ย 37.87 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.10

ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การทดสอบ	n	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	30	15.13	3.73	28.11	.000*
หลังเรียน	30	32.90	1.68		

*p-values < .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการสอบก่อนเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 15.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.73 ผลการสอบหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 32.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.68 ค่า t เท่ากับ 28.11 แสดงว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษด้วยเทคนิค 5W1H มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 2 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมพัฒนาการอ่านจับใจความด้วย 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตาราง 3 แสดงประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมพัฒนาการอ่านจับใจความด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน

จำนวนนักเรียน (n)	ระหว่างเรียน			ทดสอบหลังเรียน (ผลลัพธ์)		
	คะแนนเต็ม (A)	คะแนนรวม (Σx)	ประสิทธิภาพ กระบวนการ (E1)	คะแนนเต็ม (B)	คะแนนรวม (Σy)	ประสิทธิภาพ กระบวนการ (E2)
30	240	5,985	83.12	40	987	82.25

จากตารางที่ 3 แสดงว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมพัฒนาการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการทดลองภาคสนามประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน (E1/E2) เท่ากับ 83.12/82.25

ตอนที่ 3 แสดงผลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการพัฒนาการอ่านจับใจความด้วยเทคนิค 5W1H

ตาราง 4 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการพัฒนาการอ่านจับใจความด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
1	ด้านเนื้อหา	4.61	0.64	มากที่สุด
2	ด้านการจัดการเรียนรู้	4.36	0.75	มาก
3	ด้านประโยชน์ที่รับจากการเรียนรู้	4.35	0.78	มาก
4	ด้านการวัดและประเมินผล	4.26	0.78	มาก
เฉลี่ยรวมรวมทุกด้าน		4.30	0.75	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนที่เรียนการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษด้วยเทคนิค 5W1H นักเรียนมีความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 โดยด้านที่มีระดับคุณภาพมากที่สุดคือด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ย 4.61 ด้านการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.36 ด้านประโยชน์ที่รับจากการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.35 และด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.30

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความวิชาภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
2. ชุดกิจกรรมพัฒนาการอ่านจับใจความด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E1/E2 คือ 83.12/82.25
3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการพัฒนาการอ่านจับใจความด้วยเทคนิค 5W1H อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษด้วยเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การเปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความ โดยใช้เทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากจากการจัดการเรียนการสอนการอ่านจับใจความด้วยเทคนิค 5W1H นั้น มีการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอนตามขั้นตอนการสอนอ่าน ได้แก่ กิจกรรมก่อนอ่าน กิจกรรมขณะอ่าน และกิจกรรมหลังอ่าน โดยในแต่ละขั้นตอนมีการใช้เทคนิค 5W1H ตามระดับการเรียนรู้ของ Bloom เพื่อถามกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการสังเกต การคิดวิเคราะห์ การตีความถึงจุดมุ่งหมายสำคัญของเรื่อง เนื้อเรื่องว่าใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร ข้อเท็จจริง และประโยคใจความสำคัญในกิจกรรมก่อนอ่านผู้วิจัยจะกระตุ้นให้นักเรียนทำความเข้าใจกับเนื้อเรื่องในขั้นต้น ด้วยการใช้คำถาม Who (ใคร) What (อะไร) Where (ที่ไหน) และ When (ในชั้นความรู้ ความจำ จากการวิเคราะห์ชื่อเรื่อง การดูรูปภาพ และการวาดสายตาจุดคำศัพท์ที่นักเรียนพบในเนื้อเรื่อง มีการใช้คำถามในขั้น ความรู้ความจำ ขั้นความเข้าใจด้วยคำถาม Why (ทำไม) และขั้นการนำไปประยุกต์ใช้ด้วยคำถาม How (อย่างไร) กระตุ้นในกิจกรรมขณะอ่านและกิจกรรมหลังอ่าน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ ตีความ และทำความเข้าใจกับเนื้อเรื่องตามลำดับขั้นคิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมชนก หอมหวาน (2565, น. 70) ได้กล่าวว่าเทคนิค 5W1H ช่วยนักเรียนจดจำเรื่องราวได้ดียิ่งขึ้นในประเด็นคำถาม What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อไร) Why (ทำไม) Who (ใคร) และ How (อย่างไร) จึงส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสอดคล้องกับ กิตติชัย สุราสิโนบล (2558, น. 49) ได้กล่าวว่าเทคนิค 5W1H เป็นเครื่องมือสำหรับการกระตุ้นให้นักเรียนได้ตอบคำถาม โดยใช้กระบวนการคิดค้นหาคำตอบด้วยตนเอง โดยการตั้งคำถามและตอบคำถาม สำหรับนักเรียนอาจจะใช้กับนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มย่อย หรือทั้งชั้นเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการคิดค้นหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหาและสรุปแนวคิดได้ด้วยตนเอง เป็นการพัฒนาความคิดในระดับสูง และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

2. ชุดกิจกรรมการพัฒนาการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ผลของการทดลองหาประสิทธิภาพ พบว่าชุดกิจกรรมการพัฒนาการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 83.12/82.25 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากว่าผู้วิจัยได้เรียงลำดับเนื้อหาของชุดกิจกรรมจากง่ายไปยาก มีรูปภาพประกอบในเนื้อเรื่องแต่ละเรื่อง มีสีสันสวยงามและน่าสนใจ ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมหลังอ่านที่มีตรงตามวัตถุประสงค์ของวิจัย มีความสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง และมีการถามคำถามด้วยเทคนิค 5W1H ตามลำดับเหตุการณ์ของเนื้อเรื่อง และตามลำดับขั้นการเรียนรู้ของ Bloom ยังสอดคล้องกับเพ็ญศรี สร้อยเพชร (2542, น. 6) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมการสอนว่า ชุดกิจกรรมนั้นเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ที่สลับซับซ้อน ทำให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ช่วยสร้างความสนใจของนักเรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษา เพราะชุดการสอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนของตนเอง

3. ความพึงพอใจนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพัฒนาการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษด้วยเทคนิค 5W1H พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค 5W1H มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนอ่านจับใจความด้วยเทคนิค 5W1H อย่างเป็นลำดับขั้นตอนตามหลักการสอนอ่าน เริ่มจากกิจกรรมง่ายไปหายาก โดยเริ่มจากการเรียนรู้คำศัพท์ก่อนค่อยเริ่มนำนักเรียนเข้าสู่การอ่านเนื้อเรื่อง และกระตุ้นนักเรียนด้วยคำถาม 5W1H เป็นช่วง ๆ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายและใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ดียิ่งขึ้น แล้วจึงให้นักเรียนลงมือทำกิจกรรมหาข้อเท็จจริงและตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน สอดคล้องกับอรรพรรณ พุทธรณต์ทักษิณ (2554, น. 78) ได้ศึกษาผลการใช้วิธีการสอนตามรูปแบบ

เอริกา (Erica Model) ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H ที่มีผลต่อความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อวิธีการสอน พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อการสอนอ่านจับใจความภาษาอังกฤษด้วยวิธีสอนตามรูปแบบเอริกา ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถามด้วย 5W1H มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.45 ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ เนื่องมาจากวิธีสอนตามรูปแบบเอริการ่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H มีลักษณะการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื้อหาที่นำมาใช้ในการอ่านเป็นเรื่องใกล้ตัว เหมาะกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน มีความง่ายเหมาะสมกับวัยของนักเรียน มีความสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ ของนักเรียนซึ่งสามารถนำความรู้เดิมมาเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ ประสานกับความรู้ใหม่ได้เป็นอย่างดีเหมาะกับการอ่านเพื่อความเข้าใจและตอบคำถามในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้รพรรณ พุทธมนต์ทักษิณ ยังได้กล่าวอีกว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในทางบวก กล่าวคือนักเรียนคนที่ได้รับคะแนนหลังเรียนสูงจะมีระดับความพึงพอใจสูงเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการสอนอ่านจับใจความด้วยเทคนิค 5W1H ครูผู้สอนควรจะสอนคำศัพท์และความหมายของคำศัพท์ให้นักเรียนก่อน เพื่อให้ นักเรียนสามารถตีความเรื่องที่อ่านได้ง่ายขึ้นและสามารถตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านได้
2. ครูผู้สอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถนำชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไป ใช้ในกระบวนการเรียนการสอนการอ่านจับใจความ เพราะชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้กำหนดสาระการเรียนรู้จากง่ายไปยาก เป็นขั้นตอนที่เข้าใจง่ายและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ตามเกณฑ์มาตรฐานคือ 80/80
3. ในการนำชุดกิจกรรมไปใช้ครูผู้สอนควรศึกษา คู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้ให้เข้าใจและเตรียมสื่อการเรียนรู้ให้พร้อมก่อนดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการศึกษาชุดกิจกรรมและคัดเลือกคำศัพท์ยากที่นักเรียนจำเป็นต้องรู้ และเตรียมกิจกรรมอื่น ๆ เสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ นักเรียนสามารถจำคำศัพท์ได้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำวิธีการจัดการเรียนรู้พัฒนาการอ่านจับใจความด้วยเทคนิค 5W1H ไปใช้ศึกษาร่วมกับตัวแปรอื่น เช่น เกมการศึกษา คอมพิวเตอร์ช่วยสอน รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นต้น
2. ควรมีการนำวิธีการจัดการเรียนรู้พัฒนาการอ่านจับใจความด้วยเทคนิค 5W1H ไปใช้ศึกษาในรายวิชาอื่น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กิตติชัย สุธาสิโนบล. (2558). *จิตสำนึกและจรรยาบรรณวิชาชีพครู*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คอมเมอร์เชียล เวิลด์ มีเดีย.
- ขวัญฤทัย มุลทาทอง. (2558). *ผลการสอนด้วยวิธีDR-TAเสริมด้วยวิธี Story Impressionและการใช้คำถาม 5W1H ต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ธนภรณ์ ชันคำนันทะ. (2555). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านจับใจความสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โรงเรียนเทพพิทักษ์พิทยฯ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิมชนก หอมหวาน. (2565). *การพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยการจัดการเรียนรู้แบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เพ็ญศรี สร้อยเพชร. (2542). *ชุดการเรียนการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 1. นครปฐม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม.
- โรงเรียนบ้านโนนแคน. (2566). *คู่มือการประเมินคุณภาพการศึกษา โรงเรียนบ้านโนนแคน*. อุบลราชธานี.
- วราภรณ์ พูลสวัสดิ์. (2564). *การจัดการเรียนรู้แบบ MIA เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์วิชา ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา*. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิวัฒน์ ชัดติยะมาน และ อมลวรรณ วีระธรรมโม. (2549). *การสอนเพื่อพัฒนาการคิด*. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา: สำนักพิมพ์เหมการพิมพ์.
- วิไล ปันวาละ. (2554). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจเรื่อง Food for Health โดยใช้กลวิธีการสอนแบบ KWL Plus สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2566) รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET), สืบค้นเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2567, จาก <https://newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/School/ReportSchoolBySchool.aspx?mi=2>
- สายชล โชติธนากิจ. (2561). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านจับใจความภาษาไทยโดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุกัญญา ศรีสืบสาย. (2551). *การจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการการอ่าน และการคิด*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

**วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**

Academic Journal of Humanities and Social Sciences

Buriram Rajabhat University

ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2564

ISSN 2697-5661 (Print) ISSN 2697 - 4894 (Online)